

UNIUNEA EUROPEANĂ

GUVERNUL ROMÂNIEI
MINISTERUL MUNCII, FAMILIEI,
PROTECȚIEI SOCIALE ȘI
PERSOANELOR VÂRSTNICE
AMPOSDRU

Fondul Social European
POSDRU 2007-2013

Instrumente Structurale
2007-2013

MINISTERUL
EDUCAȚIEI
NAȚIONALE
OIPOSDRU

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
Școala Doctorală de Științe Socio-Umane

TEZĂ DE DOCTORAT

**IMPACTUL INTEGRĂRII REGIONALE ȘI A
FONDURILOR EUROPENE ASUPRA
CREȘTERII ECONOMICE – ABORDAREA
ȚĂRILOR DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST**

Doctorand,
Valentin Neculiță

Conducător științific,
Prof. Dr. Daniela Ancuța Șarpe

Seria E1: Economie Nr. 5

GALAȚI

2013

C 1026/27.11.2013

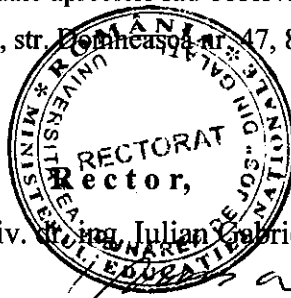
C ă t r e

Universitatea “Dunărea de Jos “ din Galați vă face cunoscut că, în data de 14.12.2013 ora 13.30, în sala I 05 a Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor, va avea loc susținerea publică a tezei de doctorat intitulată: „IMPACTUL INTEGRĂRII REGIONALE ȘI A FONDURILOR EUROPENE ASUPRA CREȘTERII ECONOMICE - ABORDAREA ȚĂRILOR DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST”, elaborată de doamna/domnul NECULIȚĂ VALENTIN, în vederea conferirii titlului științific de doctor în domeniul de doctorat Economie.

Comisia de doctorat are următoarea componență :

1. Președinte	Conf.univ.dr. Edit LUKACS
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
2. Conducător de doctorat	Prof.univ.dr. Daniela-Ancuța ȘARPE
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați
3. Referent oficial	Prof.univ.dr. Valentin COJANU
Academia de Studii Economice din București
4. Referent oficial	Prof.univ.dr. Gheorghe HURDUZEU
Academia de Studii Economice din București
5. Referent oficial	Prof.univ.dr. Florin BUHOCIU
Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Cu această ocazie vă transmitem rezumatul tezei de doctorat, și vă invităm să participați la susținerea publică. În cazul în care doriți să faceți eventuale aprecieri sau observații asupra conținutului lucrării, vă rugăm să le transmiteți în scris pe adresa universității, str. Domnească nr. 47, 800008 Galați, Fax 0236 / 461353, e-mail rectorat@ugal.ro.

Prof. univ. dr. ing. Julian Gabriel BÎRSAN

CUPRINS

Abrevieri
Introducere
Introduction

CAPITOLUL I

Stadiul cercetării privind integrarea regională și impactul acesteia asupra creșterii și dezvoltării economice

- 1.1. Politică și integrare regională
 - 1.1.1. Integrare regională la nivel global
 - 1.1.2. Teorii și modele de integrare regională
 - 1.1.3. Modelul de integrare regională al Uniunii Europene
- 1.2. Creștere și dezvoltare economică
 - 1.2.1. Creșterea economică - definiții și trăsături
 - 1.2.2. Beneficii și costuri ale creșterii economice
 - 1.2.3. Dezvoltarea economică
 - 1.2.4. Teorii și modele de creștere economică
- 1.3. Impactul integrării regionale și implicit al politicii regionale asupra creșterii și dezvoltării economice
- 1.4. Concluzii privind stadiul cercetării în domeniul integrării regionale și al impactului acesteia asupra creșterii economice

CAPITOLUL II

Analiză comparativă a procesului și a efectelor integrării în Uniunea Europeană a țărilor din Europa Centrală și de Est

- 2.1. Competitivitatea – element al creșterii economice
 - 2.1.1. Teorii, modele și concepte privind competitivitatea
 - 2.1.2. Criterii de evaluare a competitivității internaționale
- 2.2. Competitivitate regională și creștere economică în contextul integrării europene
 - 2.2.1. Competitivitatea regională – concept, factori determinanți și posibilități de măsurare
 - 2.2.2. Nivelul de competitivitate al țărilor din Europa Centrală și de Est
- 2.3. Analiza situației economice a țărilor din Europa Centrală și de Est înainte și după aderarea la Uniunea Europeană
 - 2.3.1. Evoluția produsului intern brut
 - 2.3.2. Evoluția procesului inflaționist, a deficitului bugetar și a datoriei publice
 - 2.3.3. Evoluția șomajului și a ocupării
 - 2.3.4. Evoluția balanței comerciale
 - 2.3.5. Trendul productivității
- 2.4. Concluzii

CAPITOLUL III

Analiza relației dintre integrarea regională și fondurile europene în Europa Centrală și de Est

- 3.1. Integrarea europeană și resursele financiare
 - 3.1.1. Structura bugetară a Uniunii Europene între 2000-2006
 - 3.1.2. Structura bugetară a Uniunii Europene în perioada 2007-2013
 - 3.1.3. Structura bugetară a Uniunii Europene 2014-2020
- 3.2. Fondurile structurale și de coeziune în țările din Europa Centrală și de Est
 - 3.2.1. Evoluția implementării Planurilor Strategice Naționale în țările central și est europene
 - 3.2.2. Reducerea decalajelor și distribuția fondurilor europene în țările din Europa Centrală și de Est
- 3.3. Specializarea regională și concentrarea fondurilor europene în Europa Centrală și de Est
 - 3.3.1. Dezvoltarea cadrului metodologic pentru analiza specializării regionale și a concentrării fondurilor europene
 - 3.3.2. Analiza specializării regionale și a concentrării fondurilor europene
- 3.4. Concluzii privind analiza impactului alocării fondurilor europene în țările central și est europene

CAPITOLUL IV

Contribuții la analiza și modelarea relației dintre creșterea economică și procesul integrării

- 4.1. Dezvoltarea cadrului metodologic pentru analiza relației dintre creșterea economică și procesul integrării
- 4.2. Modelarea impactului integrării regionale și a fondurilor europene asupra creșterii economice a țărilor din Europa Centrală și de Est
- 4.3. Rezultate și interpretare

CAPITOLUL V

Concluzii și direcții de dezvoltare

Bibliografie

Anexe

Lista lucrărilor publicate și susținute

ABREVIERI

APEC – Cooperarea Economică Asia-Pacific
ASEAN - Asociația de Sud-Est a Națiunilor Asiatice
BCE - Banca Central Europeană
CEE - Comunitatea Economică Europeană
CEE 12 - Țările Central și Est Europene
CERME - Centrul Român de Modelare Economică
[CSNR - Cadrele Strategice Naționale de Referință](#)
ECE – Europa Centrală și de Est
EFW – Indexul Libertății economice Internaționale
EURO – moneda euro
EUROSTAT – Institutul de Statistică al Uniunii Europene
FC - [Fondul de Coeziune](#)
[FEADR - Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală](#)
FEDER - Fondul European de Dezvoltare Regională
FEOGA – Fondul european pentru orientare și garantare agricolă
[FEP - Fondul European pentru Pescuit](#)
FMI – Fondul Monetar Internațional
FSE - Fondul Social European
IC & T – Tehnologii informaționale
IDU – Indicele Dezvoltării Umane
IFOP - Instrumentul financiar pentru orientarea politicii pescuitului
IGP - Indicele General al Prețurilor
IHH - Indicele Herfindahl–Hirschman
IMD - Institutul pentru Managementul Dezvoltării
[IMM – Întreprinderi mici și mijlocii](#)
Intereg III, Equal, Leader, Urban II – inițiative comunitare
KOF – Indicele globalizării
NAFTA - Acordul Nord-American de Comerț Liber
NEG – Modele spațiale
O.C.D.E. - Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică
ONU – Organizația Națiunilor Unite
[PAC - Politica Agricolă Comună](#)
PIB - Produsul Intern Brut
PNB - Produsul Național Brut
PPC - Paritatea Puterii de Cumpărare
RPT - Resurse proprii tradiționale
SUA - Statele Unite ale Americii
TVA - Taxa pe valoare adăugată
U.E. – Uniunea Europeană
U.E.15 – Uniunea Europeană a celor 15 de state membre
U.E. 25 – Uniunea Europeană a celor 25 de state membre

U.E. 25 – Uniunea Europeană a celor 25 de state membre

U.E. 27 – Uniunea Europeană a celor 27 de state membre

USD – dolar american

VN - Venitul Național

VNB – Venit Național Brut

OLS - Metoda celor mai mici pătrate liniare

WLS - Metoda celor mai mici pătrate ponderată

2SLS - Metoda estimării celor mai mici pătrate în două etape

NLLS - Metoda celor mai mici pătrate neliniare

Logistic - Regresia logistică

GLM - Model generalizat liniar

LAD - Metoda celor mai puține abateri absolute

Stepwise - Regresia pas cu pas

Quantile - Regresie cantitativă

Probit - Modelul probit

Cocs - Modelul riscului proporțional

Poisson - Variantă a riscului proporțional;

MLR - Regresie liniară multiplă

ARIMA - Autoregresia integrată a mediei mobile

GARCH - Heteroscedasticitatea condițională generalizată autoregresivă

VAR - Autoregresia vectorială

INTRODUCERE

Recunoașterea internațională și supremația mondială reprezintă fără îndoială priorități ale statelor lumii. Se știe că Uniunea Europeană a fost creată și pentru a contrabalansa puterea în creștere a Statelor Unite. Înainte de primul război mondial și mai ales după al doilea, integrarea europeană precum și implicațiile ei au determinat creșterea dezbaterilor pe această temă. În ultimul deceniu, abordările referitoare la zonele de integrare și efectele rezultate în urma aderării statelor la aceste zone s-au dezvoltat exploziv, atât în literatura internațională, cât și în cea națională. Acest lucru s-a produs pe fondul creșterii interdependențelor și fluxurilor economice dintre economiile statelor lumii și bineînțeles dintre economiile europene.

Eficiența și performanța economică sunt aspecte importante ale politicilor actuale, obiectivul primordial al acestora fiind stabilitatea mediului căruia se adresează. Pe plan european, stabilitatea mediului economic, creșterea economică și integrarea europeană sunt considerate esențiale pentru adaptarea la schimbările macroeconomice actuale.

Lucrarea de față are meritul de a realiza o sinteză a evoluției conceptelor de integrare și creștere economică, în urma unor studii aprofundate asupra diverselor teorii existente în literatura de specialitate, precum și evaluarea performanțelor țărilor central și est europene care au aderat la Uniunea Europeană, din punctul de vedere al competitivității economiilor acestor țări precum și din punctul de vedere al nivelului economic la care au ajuns după integrare.

Analiza aprofundată a situației economice a țărilor central și est europene care au aderat la Uniunea Europeană, înainte și după integrare, a permis identificarea și evidențierea rolului acestora în evoluția pozitivă sau negativă a economiilor țărilor membre. Mai mult, lucrarea prezintă evoluția fondurilor europene și influența pe care acestea o au asupra dezvoltării economice a țărilor central și est europene.

Un aspect care individualizează această lucrare, îl reprezintă analiza specializării regionale și a concentrării fondurilor europene prin calcularea indicelui Herfindahl-Hirschman. Studiul specializării și concentrării regionale are la bază activitățile economice, locul și rolul acestor activități economice, atât la nivel regional, cât și la nivel național.

Un alt element de noutate îl reprezintă analiza relației dintre creșterea economică și procesul integrării, prezentată într-un model care îmbină atât datele și analiza statistică, cât și analiza econometrică. Testările și relaționările dintre diverși indicatori ai vieții economice, considerați importanți pentru integrarea economică, au arătat influențele integrării asupra creșterii economice în țările central și est europene.

Obiectivul central al tezei de doctorat îl constituie analiza evoluției situației economice a țărilor central și est europene, sub influența fondurilor europene, respectiv cu cât au contribuit acestea la evoluția pozitivă sau negativă a economiilor acestor țări.

Pentru atingerea obiectivului general al tezei, am avut în vedere următoarele obiective specifice:

- Sinteza evoluției conceptelor de integrare și creștere economică;
- Evaluarea performanțelor țărilor central și est europene care au aderat la U.E., din punct de vedere al competitivității;
- Prezentarea nivelului economic al țărilor central și est europene înainte și după integrarea în U.E.;
- Analiza specializării regionale și a concentrării fondurilor europene;
- Realizarea unei analize a relației dintre procesul integrării și creșterea economică printr-un model care îmbină atât datele și analiza statistică, cât și analiza econometrică.

Teza de doctorat "Impactul integrării regionale și a fondurilor europene asupra creșterii economice – abordarea țărilor din Europa Centrală și de Est", este structurată pe cinci capitole care urmează o ordine logică de abordare, începând cu aspectele de ordin teoretic care încadrează tema în aria de cercetare și continuând cu cele de ordin empiric care verifică aplicabilitatea modelelor în cadrul economiei actuale.

Capitolul I abordează ideea de integrare europeană și creștere economică din punctul de vedere al teoriilor și modelelor care integrează aceste concepte. Teoriile de creștere economică arată că ambele tipuri de procese de integrare, atât regională cât și globală, au avut un impact enorm asupra economiilor țărilor implicate. Teoriile referitoare la creșterea regională au cunoscut o evoluție graduală, considerând la început regiunile ca elemente non-spațiale ale economiei naționale, iar apoi luând în considerare spațiul în mod explicit.

Politica regională a U.E. urmărește stimularea dezvoltării economice echilibrate pe întreg teritoriul Comunității, integrarea economică urmărind stimularea creșterii economice. De aceea, un domeniu de interes atât pentru teoreticieni cât și pentru practicieni îl reprezintă cercetarea efectelor integrării europene asupra dezvoltării economice și sociale a țărilor membre, a procesului de convergență și de reducere a disparităților dintre țări.

Capitolul II se concentrează asupra situației economice a țărilor central și est europene, înainte și după aderare. Scopul este de a analiza impactul extinderii Uniunii Europene asupra țărilor din Europa Centrală și de Est, și anume Austria, Bulgaria, Cehia, Lituania, Germania, Polonia, România, Slovacia, Slovenia, Ungaria, Estonia și Lituania. Când vorbim de integrare, vorbim de creștere economică, și inevitabil de competitivitate, integrarea în Uniunea Europeană fiind strâns legată de creșterea competitivității în cât mai multe domenii. Acest capitol reliefează principalele evoluții ale nivelului de competitivitate al țărilor central și est europene.

În capitolul III am tratat integrarea europeană regională care are la bază solidaritatea dintre statele membre. Această solidaritate se exprimă prin încercarea de reducere a decalajelor dintre țări atât la nivel economic, cât și social și politic. Reducerea acestor decalaje se poate realiza și prin alocarea și gestionarea eficientă a fondurilor europene.

Ca element de noutate, am dezvoltat un cadru metodologic care vizează definirea conceptelor de specializare regională, concentrare a activităților economice, stabilirea metodelor de măsurare statistică precum și analiza interacțiunii dintre specializarea regională și concentrarea fondurilor europene. În cadrul acestui capitol am realizat și calcularea indicelui Herfindahl-Hirschman privind specializarea regională

și concentrarea fondurilor europene la nivelul celor 12 state din Europa Centrală și de Est. Calculul s-a făcut pe două perioade, 2000-2006 și 2007-2011, pe fiecare an și categorie de cheltuieli aferente bugetului Uniunii Europene. Prezentarea principalilor indici de concentrare și specializare, prin prisma autorului cât și prin prisma specialiștilor în domeniu, conferă claritate și concizie acestui capitol.

Capitolul IV constituie elementul de noutate al acestei lucrări, în sensul că se fundamentează pe testarea aspectelor discutate anterior la nivel teoretic și evidențiază factorii responsabili pentru creșterea economică și integrare europeană la nivelul noilor state membre ale Uniunii Europene. Rezultatele modelării econometrice corespund ipotezelor formulate anterior, dar aduc și noutăți referitoare la modul în care fondurile europene contribuie la creșterea economică a noilor state europene. Este relevant să menționez faptul că până la acest moment nu s-au efectuat studii despre contribuția fondurilor europene efectiv atrase și creșterea economică.

În capitolul V am prezentat concluziile cercetării, și faptul că acest model care individualizează lucrarea, scoate în evidență interdependențele privite static sau dinamic dintre diverși indicatori economici, permițând evaluarea impactului fondurilor europene asupra creșterii economice.

Există și limite ale prezentei cercetări datorate existenței unor factori cu caracter neprevăzut, cum ar fi factorii instituționali care sunt greu de cuantificat, precum și criza economică care persistă de câțiva ani.

Pe parcursul realizării lucrării au fost consultate lucrări de referință atât din literatura românească cât mai ales din literatura de specialitate internațională, toate acestea reflectând pluridisciplinaritatea problematicii abordate.

De asemenea dorim să menționăm faptul că o parte din ideile cuprinse în prezenta lucrare de doctorat au fost incluse în cadrul unor articole și prezentări la reuniuni științifice atât la nivel național cât și internațional.

CAPITOLUL I - STADIUL CERCETĂRII PRIVIND INTEGRAREA REGIONALĂ ȘI IMPACTUL ACESTEIA ASUPRA CREȘTERII ȘI DEZVOLTĂRII ECONOMICE

O politică de dezvoltare regională reprezintă un ansamblu de măsuri pe care guvernele le pot lua în scopul dezvoltării socio-economice a unor regiuni defavorizate. Obiectivele și instrumentele specifice acestei politici au cunoscut nenumărate schimbări și evoluții de-a lungul timpului.

Este dificil să integrezi zone culturale diferite. De exemplu, eforturile de integrare regională din Asia de Est și de Sud-Est sunt îngreunate de diferențele culturale puternice și sistemele politice total diferite. Organizații precum (Asociația de Sud-Est a Națiunilor Asiatice ASEAN, Zona Comerțului Liber Nord-American NAFTA, Mercosur în America de Sud, Consiliul de Cooperare al Golfului și Organizația de Dezvoltare Comunitară Sud-Africană) au atins un grad limitat de integrare, în special în sfera economică.

Cel mai concis concept de integrare economică poate fi găsit în modelele de teorie a comerțului (modele NEG: New Economic Geography, Masahisa Fujita 1999¹, Richard Baldwin 2003²). Aceste modele au la bază ideea că integrarea ajunge de la autarhie (lipsă de integrare), la libera circulație a bunurilor și serviciilor (integrarea completă). Alți economiști discută despre integrarea economică, și fac referiri la forțele care împing spre integrare sau la rezultatul integrării. (Terence Huw Edwards 2007³).

Măsurarea integrării regionale și a globalizării

Pentru a face distincție între integrarea regională și globalizare, trebuie să se țină cont de locație, timp, perioadă și de tipul de forțe motrice care influențează costurile de tranzacție.

Integrarea regională europeană este limitată temporal⁴, ea începând să se cristalizeze după anul 1957. Forța predominantă care acționează în cazul acestui tip de integrare este aceea a progresului instituțional, respectiv a reducerii costurilor indirecte de tranzacționare între țările UE (bariere economice, politice, sociale).

Globalizarea, în schimb, nu este limitată temporal, aceasta putând cuprinde aproape toate statele lumii. În cadrul ei acționează ca forțe motrice atât progresul în domeniul tehnologiilor IC & T cât și progresul instituțional, scopul principal fiind reducerea costurilor directe dar și indirecte de tranzacționare între toate țările lumii.

¹ Fujita, M., P. Krugman and A.J. Venables (1999). The Spatial Economy: Cities, Regions and International Trade.

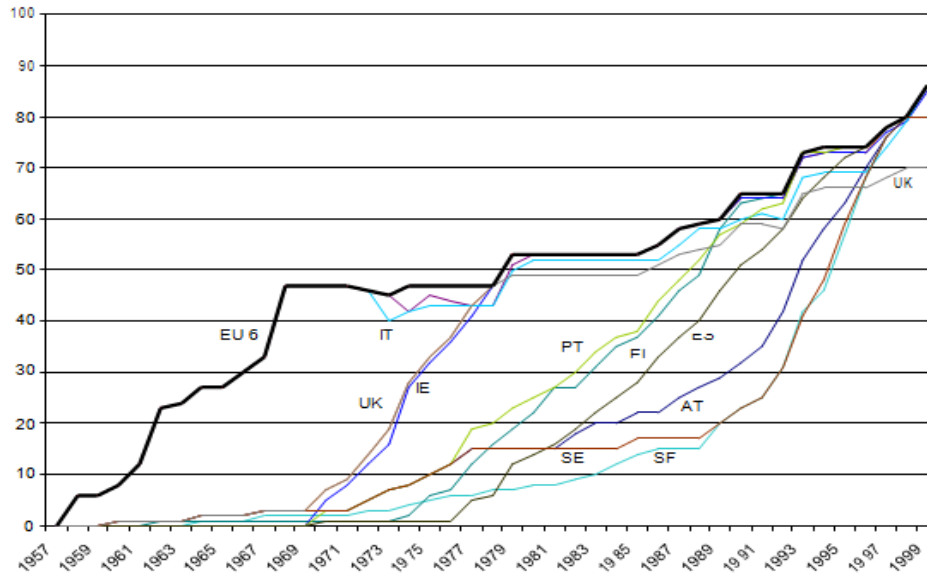
² Baldwin, R., R. Forslid, P. Martin, G.I.P. Ottaviano, F. Robert-Nicoud (2003). Economic Geography and Public Policy

³ Edwards, T. H. (2007). How Globalized Really is European Trade? Spatial Economic Analysis 2 (3):259-280

⁴ Christiane Krieger-Boden, Rudiger Soltwedel (2010). European Economic Integration in Econometric Modelling – Concepts, Measures and Illustration, Working Papers, Kiel Institute for World Economy, No.1661

Procesul de integrare europeană este descris de indicele Dorucci dezvoltat la nivelul Băncii Centrale Europene (Dorrucci et al 2002). Dorrucci a construit un indice numeric compozit pentru integrare instituțională, care reflectă schimbările instituționale din 1957 până în 2001.

Figura 1.1 Indexul Dorucci pentru UE15

Sursa: Dorucci și alții 2002

Procesul de globalizare este descris cu ajutorul indicilor EFW “Economic Freedom of the World” dezvoltat de Institutul Fraser (Gwartney and Lawson 2006), acesta fiind un indice pur instituțional, și indicelui KOF a lui Dreher (2006), acesta fiind un indice mixt, care surprinde atât gradul instituțional al integrării unei țări în economia mondială, precum și cel al integrării reale a unei țări în economia mondială.

Indicele EFW este cuprinzător și are avantajul că se concentrează pe factori instituționali. Determinanții instituționali ai deschiderii unei țări sunt bine adaptați pentru estimarea efectelor globalizării, deoarece aceștia pot fi considerați cauza globalizării. Un dezavantaj al indicelui EFW este faptul că este disponibil numai pe intervale de cinci ani, iar utilizarea acestuia într-o analiză panel cu date anuale va necesita interpolări.

Indicele este structurat pe 5 sub-indicatori, cu variație între 0 (nu există globalizare) și 10 (globalizare totală), aceștia fiind: mărimea guvernului, structura juridică și drepturile de proprietate, accesul la monedă, libertatea de a comercializa la nivel internațional, reglementările pieței creditării, muncii și afacerilor.

Teorii și modele de integrare regională

Creșterea economică regională. Cele mai frecvente modalități de definire a creșterii economice regionale sunt: creșterea outputului total al unei regiuni, creșterea outputului pe o persoană ocupată, creșterea outputului pe locuitor. La rândul său,

outputul poate fi măsurat prin: producția totală (brută) a unei regiuni, produsul intern brut al regiunii, produsul intern net al regiunii ș.a.

Teoriile privind creșterea regională au cunoscut o evoluție graduală, marcată, pentru început, de tratarea regiunilor ca elemente non-spațiale ale economiei naționale, iar apoi de luarea în considerare a spațiului în mod explicit.

În prima categorie se înscriu modelul neoclasic (pe baza principiilor emise de Marshall), modelul cauzalității cumulative – cercul vicios, (Myrdal Gunnar⁵ –Kaldor Nicolas⁶) – conform căruia diferențierea dezvoltărilor regionale este un obiectiv, diferențele adâncindu-se însă în timp, modelul bazat pe potențialul de export (Aghion Philippe - Bolton Patrick⁷), modelele econometrice (Czamanski Stanislaw⁸, Klein Robert Lawrence⁹, Harris¹⁰ ș.a.), modelele input-output (Leontief Wassily¹¹, Moses Leon¹², Richardson Harry Ward¹³ ș.a.).

Există o multitudine de modele care tratează integrarea regională:

- Modelului bazat pe potențialul de export
- Modelele econometrice
- Modelele input-output
- Modelele neoclasic
- Modelul neoclasic unisectorial cu progres tehnic
- Modelul neoclasic unisectorial fără progres tehnic
- Mobilitatea interregională a factorilor de producție
- Modelul neoclasic bisectorial
- Modelele axate pe cererea exterioară a regiunii
- Modelul bazat pe rolul sectorului de export
- Modelul cauzalității cumulative
- Modelele spațiale (NEG New Economic Geography)
- Modelului lui Paul Krugman
- Modelul centru-periferie și cel al coridoarelor de dezvoltare
- Modelul teoriei poliilor de creștere
- Modelul lui Edwin van Böventer
- Modelul lui Horst Siebert
- Modelul difuziunii spațiale a inovațiilor
- Modelul clusterelor al lui Porter
- Modelul neo-funcționalismul

⁵ Myrdal, G. (1957), *Economic Theory and Under-developed Regions*, London: Methuen & Co Ltd

⁶ Kaldor N. (1957), *A Model of Economic Growth*, *Economic Journal*

⁷ Aghion, Ph., Bolton, P., (1987) „Contracts as a barrier to entry”, *The American Economic Review*, vol. 77, nr. 3, pg. 388-401

⁸ Czamanski S, (1964), "A model of urban growth" *Papers of the Regional Science Association* 13,pg. 177-200

⁹ Klein L. R., Goldberger A. S. (1955): *An Econometric Model of the United States, 1920 - 1952*, North-Holland Publishing Co., Amsterdam

¹⁰ Harris J R, Todaro M P, (1970) "Migration, unemployment and development: a two-sector analysis" *The American Economic Review* 60, pg. 126- 146

¹¹ Leontief, Wassily W. (1966) "Input-Output Economics." New York: Oxford University Press, p. 223-257

¹² Leon N. Moses, (1955), "The Stability of Interregional Trading Patterns and Input-Output Analysis," *American Economic Review*, XLV, No. 5, 803-832

¹³ Richardson, Harry W. (1972) "Input-Output and Regional Economics". New York: Halsted Press

Fără nici un dubiu, integrarea europeană este un proces evolutiv, care s-a desfășurat în mai multe trepte:

- Prima treaptă, zona de liber schimb, presupune eliminarea taxelor vamale și a restricțiilor cantitative din calea schimburilor între statele membre.
- A doua treaptă, uniunea vamală, adaugă la procesul liberalizării schimburilor comerciale dintre țări, aplicarea unui tarif vamal comun față de terți.
- Piața comună, a treia etapă, are la bază eliminarea restricțiilor din calea liberei circulații a mărfurilor și factorilor de producție.
- Uniunea economică reprezintă a patra treaptă a integrării europene și presupune un grad ridicat de coordonare și unificare a politicilor economice.
- Uniunea monetară este a cincea treaptă în evoluția actuală a Uniunii Europene, și se bazează pe o monedă unică și o politică monetară unică.
- A șasea și ultima treaptă a integrării europene este reprezentată de integrarea completă care implică o unificare a economiilor țărilor membre și o politică comună în cele mai importante domenii.

Integrarea economică presupune și creștere economică. Creșterea economică este un proces de mărire continuă, pe termen lung, a cantităților de bunuri și servicii create la nivel de întreprindere, ramură, economie națională sau economie mondială, exprimată prin sporirea PIB-ului total sau a PIB-ului pe cap de locuitor.

Creșterea economică este un proces complex care vizează sistemul economic în ansamblul și în dinamica lui. Prin conținutul ei, înseamnă o evoluție pozitivă, ascendentă a economiei naționale, fără a exclude oscilațiile conjuncturale și chiar anumite regresii temporare. Se folosesc chiar termenii de „creștere economică zero” și „creștere economică negativă”.

Ca proces macroeconomic, creșterea economică nu surprinde modificările calitative din structura economiei și ale nivelului de trai, aspectele fiind puse în evidență de conceptul de “dezvoltare economică”.

În 1969, Dudley Seers¹⁴ a disociat elementul de creștere de conceptul de dezvoltare. Acesta susține că dezvoltarea este un fenomen social mai profund și implică mai mult decât creșterea venitului pe cap de locuitor, respectiv eliminarea sărăciei, șomajului și inegalităților. Ceea ce subliniază Seers este că, dacă o națiune din lumea a treia își propune o strategie de dezvoltare, aceasta nu poate utiliza aceleași politici ca și o națiune dezvoltată.

Dezvoltarea economică este forma de manifestare a dinamicii macroeconomice care presupune, pe lângă creșterea economică a țărilor, un ansamblu de transformări cantitative, structurale și calitative la nivelul economiei. Dezvoltarea economică implică creșterea economică (reciproca nu este valabilă).

Indicatorul Dezvoltării Umane măsoară nivelul de dezvoltare economică dar și socială. Până în anul 2010, IDU avea 3 componente¹⁵:

- standardul de viață – se măsoară prin Produsul Intern Brut (PIB) pe locuitor calculat la paritatea puterii de cumpărare,

¹⁴ Seers, Dudley. (1969) ‘The meaning of development’, IDS Communication 44, Brighton, UK: Institute of Development Studies: p. 2–6

¹⁵ AL.Isaic-Maniu www.amaniu.ase.ro, Suport de curs –disciplina SCN

- speranța de viață - longevitatea – este măsurată prin speranța de viață la naștere, care este influențată în mod direct de nivelul de dezvoltare a țării,
- nivelul de educație – este calculat ca o medie aritmetică ponderată între gradul de alfabetizare a populației adulte (cu o pondere de două treimi) și rata brută de cuprindere în învățământul de toate nivelurile (o treime)

$$I.D.U. = \frac{I_{sv} + I_{ed} + I_v}{3}$$

Teorii și modele de creștere economică

Teoriile și modelele creșterii economice pun în evidență diferite modalități prin care activitatea prezentă o influențează pe cea viitoare și identifică sursele care pot conduce la o creștere continuă. Aceste teorii au evoluat în timp, în funcție de dinamica realității economice și de evoluția instrumentelor de analiză economică.

Autorii clasici englezi au studiat primele elemente ale unei teorii a creșterii economice. Modelele clasice ale lui Adam Smith¹⁶, Thomas Malthus¹⁷ și David Ricardo¹⁸ au descris evoluția economiei în termenii pământului limitat și ai populației în creștere.

În momentul cultivării mai multor terenuri, creșterea în continuare a populației a însemnat suplimentarea numărului de lucrători pe aceeași suprafață. Fiecare nou lucrător produce o cantitate din ce în ce mai redusă de bunuri, ceea ce duce la o scădere a salariului real. Malthus a considerat că populația va continua să crească atâta timp cât salariile se situează peste nivelul de subzistență. Excesul de populație va duce la scăderea salariului sub nivelul de subzistență, ceea ce conduce la creșterea mortalității și implicit la scăderea populației. Echilibrul malthusian se atinge atunci când salariul scade la nivelul de subzistență, iar economia se menține la o stare staționară. Astfel, în viziunea lui Malthus, în lipsa unei perspective de creștere a producției pe locuitor, majoritatea populației era condamnată să trăiască la nivelul de subzistență.

Economistul Adam Smith, susținea că o creștere a economiilor stimulează în mod necesar rata creșterii economiei naționale.

Conceptul de bogăție este amplu în viziunea lui Adam Smith. Mercantiliștii identificau bogăția cu banii, iar fiziocrații considerau agricultura ca fiind singura creatoare de bogăție. Pe lângă pământ, Adam Smith, considera munca și capitalul drept factori creatori de bogăție. El susținea că bogăția constă în bunurile necesare pentru traiul oamenilor, iar izvorul ei este munca anuală a oricărei națiuni, bogăția compunându-se atât din produsul imediat al acestei munci, cât și din ceea ce cumpără cu acest produs de la alte națiuni. Sporirea bogăției depinde, după Smith, de perfecționarea forțelor productive ale muncii, respectiv de doi factori mai importanți: priceperea, îndemânarea și chibzuința cu care este îndeplinită munca și raportul dintre

¹⁶ Adam Smith, 1776 (2011), *Avuția națiunilor*, Ed. Publică, București

¹⁷ Thomas Malthus 1798 (1992) *Eseu asupra principiului populației*, Ed.tiințifică, București

¹⁸ David Ricardo, 1817 (1959), *Despre principiile economiei politice și impunerii*, Ed. Academiei, vol 1, Opere alese, București, p 334

numărul celor întrebuințați într-o muncă productivă și cei întrebuințați în munci neproductive.

Ca rezultat al crizei economice din 1929-1933, prima teorie ca reacție de adaptare a științei economice la cerințele realităților vremii respective a fost modelul keynesist de creștere economică. Acesta este un model macroeconomic, potrivit căruia venitul național crește ca răspuns la creșterea cererii agregate¹⁹.

După cel de-al doilea război mondial, în contextul dezvoltării unor industrii noi, legate de energia electrică, telefon și automobil, s-a conturat o nouă abordare a creșterii economice, la care au contribuit R. Harrod, R. Solow²⁰, P. Samuelson²¹, J. Hicks²², F. Perroux²³, R. Dornbusch²⁴.

Contextul economic era net diferit față de cel în care s-au format teoriile clasice. Astfel, o dată cu intrarea economiilor capitaliste în secolul al XX-lea acumularea de capital și noile tehnologii au devenit forța dominantă care a determinat creșterea economică. Teoriile creșterii care încorporează acumularea de capital formează nucleul analizei moderne.

Noua teorie a creșterii. Această teorie a apărut la mijlocul anilor 80 fiind promovată de Paul Romer²⁵ și Robert Lucas²⁶. Premisa acestei teorii este acumularea de capital care se asociază de regulă cu o acumulare de cunoștințe.

Teorii privind rolul instituțiilor. Există și alte abordări ale procesului de creștere. Putem include aici prognoza creșterii prin prisma evoluției istorice a economiilor naționale (teoria treptelor a lui W.W. Rostow) sau studii statistice empirice efectuate pentru a evidenția, factori sociologici, demografici și instituționali relevanți pentru creșterea economică.

Un domeniu de interes deosebit atât pentru teoreticieni și cât și pentru practicieni este cercetarea efectelor integrării europene asupra dezvoltării economice și sociale a țărilor membre, a procesului de convergență și de reducere a disparităților dintre țări. Întrebarea principală, pe care și-au pus-o, este dacă apartenența la zona Uniunii Europene creează beneficii asupra creșterii și dezvoltării economice.

Interdependența economică joacă un rol major în cele mai multe teorii ale integrării regionale. Mulți experți cred că extinderea Uniunii Europene aduce mai multe beneficii pentru noile state membre, și doar o ușoară creștere a bunăstării pentru vechile state membre ale UE.

În ceea ce privește impactul integrării regionale asupra creșterii economice, putem discuta despre **conceptul de eficiență versus echitate**. Conform acestui model, obiectivele politicii regionale pot fi reduse la două²⁷: obiectivul eficiență care

¹⁹ Keynes John Maynard, (1936), *General Theory of Employment, Interest and Money*, Palgrave MacMillan, Cambridge University Press

²⁰ Solow M. Robert (1956) "A Contribution to the Theory of Economic Growth", *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. 70, pp. 65-94

²¹ Samuelson Paul, William D. Nordhaus, (1948), "Economics: An Introductory Analysis"

²² Hicks, J. R. (1937), "Mr. Keynes and the Classics - A Suggested Interpretation", *Econometrica*

²³ Perroux F. (1948), "Esquisse d'une théorie de l'économie dominante." *Économie appliquée*

²⁴ R. Dornbusch, (1976), "Expectations and Exchange Rate Dynamics", *The Journal of Political Economy*

²⁵ Romer P. (1986). "Increasing Returns and Long-run Growth," *Journal of Political Economy*, Vol. 94

²⁶ Lucas E. R. (1988) "On the Mechanics of Economic Development," *Journal of Monetary Economics*, vol. 22

²⁷ Daniela-Luminița Constantin *Economie Regională. Teorii, modele, politici*. Ed. ASE, București 2010

constă în maximizarea creșterii economice la nivelul economiei naționale și obiectivul echitate care constă în reducerea disparităților interregionale care țin de venituri, bunăstare și creștere economică.

Modelele WorldScan pentru țările central și est europene care consideră că integrarea generează schimbări asupra PIB-ului și comerțului. Aceste modele evaluează efectele modificărilor taxelor, pieței interne și migrației, PIB-ul și comerțului. Se urmăresc și efectele integrării din punctul de vedere al pieței comune, politicii monetare și politicii agricole comune. Se consideră că acestea au un grad mai mare de incertitudine, datorită dimensiunii politice, fiind mai dificil de evaluat în perspectivă.

Modelul multi-regiune – multi-țară²⁸ consideră că diseminarea cunoștințelor inter-regionale determină creșterea regiunilor. Modelul folosește ca parametri cheie capacitatea de învățare a unei regiuni și rata exogenă de generare a cunoașterii (R & D). Intensitatea externalității depinde de distanța geografică dintre regiuni. Un rezultat surprinzător al analizei este că diferențele tehnologice mai mari între regiuni ar putea duce la disparități mici în ceea ce privește distribuția spațială a PIB-ului pe cap de locuitor.

CAPITOLUL II - ANALIZĂ COMPARATIVĂ A PROCESULUI ȘI A EFECTELOR INTEGRĂRII ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ A ȚĂRILOR DIN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST

După anii 1990, majoritatea țărilor europene a căror teritoriu se întinde după 15 grade longitudine est, sunt de multe ori desemnate ca fiind țările Europei Centrale și de Est. Cu toate acestea, Suedia, Finlanda, Grecia și Cipru nu fac parte din acest grup în ciuda situației lor geografice.

Astfel, în Europa Centrală și de Est avem 11 state membre ale Uniunii Europene : Bulgaria, Croația, Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, Cehia, România, Slovenia și Slovacia; 6 state din fosta Iugoslavie: Albania, Bosnia-Herțegovina, Macedonia, Muntenegru, Serbia și Kosovo; și 4 foste state sovietice: Bielorusia, Moldova, Ucraina și Rusia.

Lucrarea se concentrează asupra situației țărilor membre ale Uniunii Europene, înainte și după aderare, asupra consecințelor economice ale extinderii precum și asupra perspectivelor integrării europene. Scopul este de a analiza impactul extinderii Uniunii Europene asupra țărilor din Europa Centrală și de Est, și anume Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, Cehia, România, Slovenia și Slovacia. Vom lua în considerare Austria și Germania ca țări care geografic fac parte din Europa Centrală, sunt membre ale Uniunii Europene și reprezintă un etalon în cadrul uniunii.

Când vorbim de integrare, vorbim de creștere economică și inevitabil de competitivitate. Integrarea în Uniunea Europeană este strâns legată de creșterea competitivității în cât mai multe domenii.

²⁸ M.C.J. Caniels, B. Verspagen, (1999), The effects of economic integration on regional growth, an evolutionary model

Competitivitatea regională este o noțiune care a captat interesul mediului economic, academic și politic, provocând dezbateri și decizii de politică economică. În ultima perioadă a crescut importanța acordată obținerii performanței competitive de către țări, în contextul economiei bazate pe cunoaștere și al necesității identificării factorilor competitivității pentru elaborarea politicilor de promovare a acestora.

Competitivitatea regională poate fi definită ca succesul cu care țările membre ale unei zone de integrare concurează unele cu altele în diferite domenii, referitoare fie la cotele de piață națională și internațională pentru exporturi, fie la atragerea capitalului sau forței de muncă (Kitson, Martin și Tyler, 2004²⁹).

Studiile realizate pe tema factorilor determinanți ai competitivității regionale se axează pe două categorii de abordări: prima analizează competitivitatea regională ca rezultat cumulativ al unui număr mare de factori (Comisia Europeană, 2001 - 2012, ECORYS- NEI, IMD 2012), în timp ce a doua accentuează importanța unui factor particular al competitivității - clusterelor în accepțiunea lui Porter, demografie și migrare în viziunea lui Glaeser și Sheifer 1995³⁰, factorii hard: munca, natura și capitalul; soft: cercetare, dezvoltare, inovare, educație în viziunea lui Kowalski și Rottengatter 1998³¹, mediul antreprenorial și relațiile interfirmare în accepțiunea lui Ritsila 1999³², capacitatea instituțională și calitatea guvernamentală, inovare /sisteme regionale de inovare în viziunea lui Bradshaw și Blakely 1999³³.

Factorii luați în considerare cel mai frecvent pentru studierea competitivității regionale și realizarea ierarhizărilor se referă la nivelul ocupării și productivității, structura sectorială a ocupării, evoluțiile demografice, investițiile, dotarea cu infrastructură, nivelul și natura educației, inovarea și cercetarea-dezvoltarea.

O imagine integrală asupra competitivității naționale și regionale o oferă modelele „arborele competitivității” (ECORYS, 2003) și „piramida competitivității” (National Competitiveness Council, 2006).

Competitivitatea sugerează siguranță, eficiență, calitate, productivitate ridicată, adaptabilitate, reușită, management modern, produse superioare, costuri scăzute. Termenul de competitivitate cuprinde o arie foarte largă, existând numeroase definiții ale competitivității.

²⁹ Kitson, M., Martin, R., Tyler, P. (2004), “Regional competitiveness – an elusive yet key-concept”, în *Regional Studies*, Vol. 38, No.8

³⁰ Glaeser, E., Sheifer, A. (1995), “Economic Growth in a Cross-Section of Cities”, în *Journal of Monetary Economics*, vol. 36

³¹ Kowalski, J. și Rothengatter, W. (1998), “Introduction to Soft Factors in Spatial Dynamics”, Scientific Seminar in Honour of Rolf Funck, University of Karlsruhe, Germany, februarie 1998

³² Ritsila, J.J. (1999), “Regional Differences in Environments for Enterprises”, în *Entrepreneurship and Regional Development*, vol. 11

³³ Bradshaw, T.K., Blackley, E.J. (1999), “What Are ‘Third Wave’ State Economic Development Efforts? From Incentives to Industrial Policy”, în *Economic Development Quarterly*, vol. 13(3)

Tabelul 2.1 Definiții ale competitivității

Definiția	Sursa
Competitivitatea reprezintă capacitatea firmelor, sectoarelor, regiunilor, statelor sau organismelor aflate în competiție internațională, de a asigura în mod susținut un venit relativ ridicat din valorificarea factorilor de producție precum și un venit superior din valorificarea forței de muncă ³⁴	OCDE
Competitivitatea reprezintă capacitatea unei țări de a realiza coordonarea creșterii economice cu echilibrul extern; la baza performanțelor externe ale țărilor internaționalizate stând importanța fundamentală pe care o are comerțul internațional ³⁵ Definiția pune accentul în primul rând pe lărgirea spectrului variabilelor ce trebuie luate în considerare în analiza competitivității (productivitatea, inovația tehnologică, investițiile în capitalul fizic și uman, politici structurale).	Direcția Generală pentru Probleme Economice și Financiare de pe lângă Comisia European
Un domeniu al cunoașterii economice care analizează faptele și politicile ce formează abilitatea unei națiuni de a crea și menține un mediu propice obținerii de valoare adăugată pentru întreprinderi și mai multă bunăstare pentru populație.	IMD-World Competitiveness Yearbook, 2003
Abilitatea de a obține succesul pe piețele internaționale pentru a crește standardele de viață ale întregii națiuni.	National Competitiveness Council - Irlanda
Ansamblul de factori, politici și instituții care determină nivelul de productivitate al unei țări.	World Economic Forum, Global Competitiveness Report, 2007
Creșterea durabilă a standardelor de viață ale unei națiuni sau regiuni și obținerea celui mai redus nivel al șomajului involuntar.	European Competitiveness Report 2007

Sursa: Dimian G.C. și Danciu A., Competitivitatea națională și regională în condiții de criză, Economie teoretică și aplicată, Vol XVIII, Nr. 11, pg. 55-66, prelucrare proprie

Factorii decizionali de la nivel național, regional și local au început să considere competitivitatea ca un obiectiv major al activității lor. Aceasta reprezintă actualmente un criteriu important în evaluările economiilor avansate de către instituțiile internaționale, Uniunea Europeană luând-o în calcul în contextul mării decalajului de competitivitate față de SUA. Mai mult decât atât, statele au început să utilizeze din ce în ce mai mult acest indicator în scopul comparării propriilor performanțe cu cele ale competitorilor (Cambridge Econometrics, 2003).

Treptat, atenția s-a deplasat de la competitivitatea națiunilor la cea a regiunilor, existând un larg consens asupra rolului regiunilor ca „localizări cheie pentru organizarea și gestionarea creșterii economice și creării bunăstării” (Kitson, Martin, Tyler, 2004).

³⁴ <http://www.oecd.org/competition>

³⁵ <http://ec.europa.eu>

Tabelul 2.2 Definierea competitivității regionale

Definire	Ipoteze	Limite
Competitivitate regională – abordare microeconomică	Firmele localizate într-o regiune, capabile să producă în mod constant și profitabil bunuri care fac față cerințelor unei piețe deschise în materie de prețuri, calitate ș.a., vor aduce profituri identice cu cele ale regiunii.	Pentru firme obiectivul principal îl reprezintă obținerea profitului și o productivitate superioară a muncii, în timp ce competitivitatea regională trebuie să includă și anumite niveluri de ocupare.
Competitivitate regională – abordare macroeconomică	Competitivitatea regională este privită ca derivând din competitivitatea macroeconomică.	Anumite legi care guvernează schimburile internaționale nu acționează la nivel sub-național. Este vorba de politica valutară care fie nu funcționează corespunzător, fie nu există la nivel regional și de migrația internațională a capitalului și forței de muncă care poate constitui o adevărată amenințare pentru regiuni.

Sursa: Cambridge Econometrics, A Study on the Factors of Regional Competitiveness, A final report for The European Commission Directorate-General Regional Policy, University of Cambridge, 2003

Unul dintre indicatorii cel mai frecvent utilizați în studiile și cercetările ce au ca obiect evaluarea competitivității este PIB/locuitor. Acesta poate fi utilizat ca atare sau descompus în mai multe componente factoriale, conform următoarei formule (Cambridge Econometrics, 2003):

$$\text{PIB/Populația totală} = \text{PIB/Numărul total de ore lucrate} \times \text{Numărul total de ore lucrate/Populația ocupată} \times \text{Populația ocupată/Populația în vârstă de muncă} \times \text{Populația în vârstă de muncă/Populația totală}$$

Tabelul 2.3 Ponderea PIB/loc în media PIB-ului/loc UE

Tara	An	PIB/loc/PIB/loc UE
România	2012	24%
Bulgaria	2012	21%
Lituania, Polonia, Ungaria	2012	40%
Cehia, Slovenia, Slovacia	2012	50% - 70%
Letonia	2012	43%
Estonia	2012	51%
Germania	2012	125%
Austria	2012	140%

Sursa: Prelucrare date EUROSTAT

Nivelul de competitivitate al țărilor din Europa Centrală și de Est

Țările din Europa Centrală și de Est au avut după 1990, câștiguri de productivitate importante, generate de tranziția lor la economia de piață și de fluxul de investiții străine.

În clasamentul realizat de Institutul Internațional pentru Managementul Dezvoltării (IMD) din Elveția, statele din Europa Centrală și de Est se află în a doua jumătate a acestuia. Cea mai competitivă este Lituania (31), urmată de Polonia (33), Cehia (35), Estonia (36), Letonia (41), Estonia (36), Letonia (41), Rusia (42), Slovacia (47), Ucraina (49), Ungaria (50), Slovenia (52), Grecia (54), România (55), Bulgaria (57) și Croația (58).

IMD folosește la determinarea competitivității peste 300 de criterii, privind economia, eficiența autorităților și mediului de afaceri, precum și infrastructura. Datele statistice sunt completate anual cu un sondaj la care participă directori de companii din țările analizate. Pentru ediția din 2013, au fost consultați 4.200 de directori executivi, în medie 70 pentru fiecare din economiile incluse în studiu.³⁶

Tabelul 2.6 Indicele global de competitivitate 2012-2013 – 60 țări

Țări	Locul în 2012	Locul în 2013	Evoluție
Austria	21	23	Negativă
Bulgaria	54	57	Negativă
Cehia	33	35	Negativă
Lituania	36	31	Pozitivă
Germania	9	9	Staționară
Polonia	34	33	Pozitivă
România	53	55	Negativă
Slovacia	47	47	Staționară
Slovenia	51	52	Negativă
Ungaria	45	50	Negativă
Estonia	31	36	Negativă
Letonia	-	41	Staționară

Sursa: Prelucrare date World Competitiveness Report, 2012-2013

După cum se observă în tabelul 5, majoritatea țărilor din Europa Centrală și de Est, nu au realizat performanțe deosebite în 2013, mai mult, acestea coborând în clasamentele referitoare la competitivitate.

Promovarea progresului economic și social a fost și este un obiectiv cheie al politicilor europene. În martie 2010, Comisia Europeană a lansat Strategia 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii care să continue strategia de la Lisabona din 2000. Obiectivul este depășirea efectelor crizei financiare și economice din 2008 și pregătirea economiei Uniunii Europene pentru următorul deceniu.

Pentru analiza performanțelor economice a țărilor din Europa Centrală și de Est, am analizat indicatori economici din 1990 până în 2013, punând accent pe perioadele de dinaintea și după aderarea la U.E. Pentru relevarea efectelor pozitive și negative am analizat comparativ indicatorii macroeconomici pe baza datelor din statisticile naționale și EUROSTAT.

În cadrul aspectelor economice, o importanță deosebită o are stabilitatea economică precum și găsirea căilor de dezvoltare durabilă atât la nivel național cât și la

³⁶ www.imd.org/wcc/wcc-pdf-country-profiles/

nivel regional. O economie de piață funcțională reprezintă o premisă importantă pentru o economie, astfel încât aceasta să poată face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din interiorul Uniunii Europene.

Progresele țărilor Central și Est Europene, în scopul realizării criteriilor de convergență care să le permită să se dezvolte în cadrul U.E. se pot măsura prin evoluția mai multor indicatori economici dintre care unora li se acordă o importanță sporită: produsul intern brut (PIB), inflația și deficitul bugetar raportat la PIB, balanța comercială, productivitatea. Acești indicatori reflectă stabilitatea economică a unei țări.

În Europa Centrală și Est schimbările din anii 90 au fost urmate de crize economice, comparate de unii analiști occidentali cu “marea depresiune” a anilor 1929-1933 sau cu pagubele provocate de al doilea război mondial³⁷. Explicația unor astfel de crize este dată de faptul că turbulențele economice de la începutul anilor '90 s-au transformat în crize structurale profunde, începute încă din anii '70. Durata și intensitatea recesiunii a fost variabilă de la o țară la alta, fiind mai accentuată în țările din Est.

CAPITOLUL III - ANALIZA RELAȚIEI DINTRE INTEGRAREA REGIONALĂ ȘI FONDURILE EUROPENE ÎN EUROPA CENTRALĂ ȘI DE EST

Integrarea europeană regională are la bază solidaritatea care trebuie să existe între statele membre. Această solidaritate se exprimă prin încercarea de reducere a decalajelor dintre țări atât la nivel economic, cât și social și politic.

INTEGRAREA EUROPEANĂ ȘI RESURSELE FINANCIARE

În scopul îmbunătățirii procedurii bugetare, începând cu anul 1988, au fost create cadre financiare multianuale, care fixează plafoanele globale și anuale ale principalelor categorii de cheltuieli ale bugetului Uniunii europene. Aceste perspective financiare se întind pe o perioadă de șapte ani.

Până la această dată au fost patru cadre financiare multianuale.

- Programul de acțiune Delors I între 1988-1992
- Programul de acțiune Delors II între 1993-1999
- Programul de acțiune Agenda 2000 pe perioada 2000-2006
- Programul de acțiune 2007-2013.

Cadrul financiar multianual este un mecanism creat pentru asigurarea unei discipline bugetare stricte, trasând în baza unor priorități politice și economice, plafoanele maxime ale cheltuielilor pentru fiecare domeniu major din bugetul Uniunii. Cadrul financiar multianual are rol de previzionare a cheltuielilor și veniturilor, bugetele anuale adoptate de Parlamentul și Consiliul European situându-se întotdeauna sub plafonul global.

³⁷ Albu, C și alții (colectiv IEM) - Conjunctura economiei UE în 2005, în Anuar IEM, 2005, volumul 1

Contribuția anuală a țărilor membre la bugetul UE este fixată la circa 1% din Produsul National Brut, destinația banilor europeni fiind modificată pentru fiecare cadru financiar multianual.

Cadrul financiar 2000- 2006 a fost structurat pe 8 linii bugetare, astfel: Politica agricolă comună, Politica de reformă structurală, Politica internă, Acțiuni externe, Cheltuieli administrative, Rezerve, Strategii de preaderare, Compensații, Veniturile bugetare.

În perioada 2007-2013, țările Uniunii Europene au decis să dedice o parte considerabilă a eforturilor lor comune și a bugetului U.E. pentru o mai mare creștere economică și pentru crearea de locuri de muncă. Dezvoltarea durabilă a devenit una dintre principalele priorități ale Uniunii. Economia Uniunii Europene trebuia să fie mai competitivă, iar regiunile mai puțin prospere trebuiau să recupereze decalajul față de celelalte. Astfel, bugetul uniunii pe 2007 – 2013 a fost structurat pe șase categorii principale de cheltuieli, linii bugetare și 31 de domenii de politică diferite.

Cadrul financiar 2007- 2013 se prezintă astfel³⁸: Creștere durabilă, Conservarea și gestionarea resurselor naturale, Cetățenie, libertate, securitate și justiție, Uniunea Europeană ca actor global, Administrația, Compensațiile.

Bugetul european pentru următorul ciclu s-a negociat și se negociază încă de către statele membre. Proiecția cadrului financiar pentru 2014- 2020 este structurată pe cinci capitole³⁹:

- Creștere inteligentă și favorabilă incluziunii
- Creștere durabilă
- Europa în lume
- Administrație
- Securitate și cetățenie

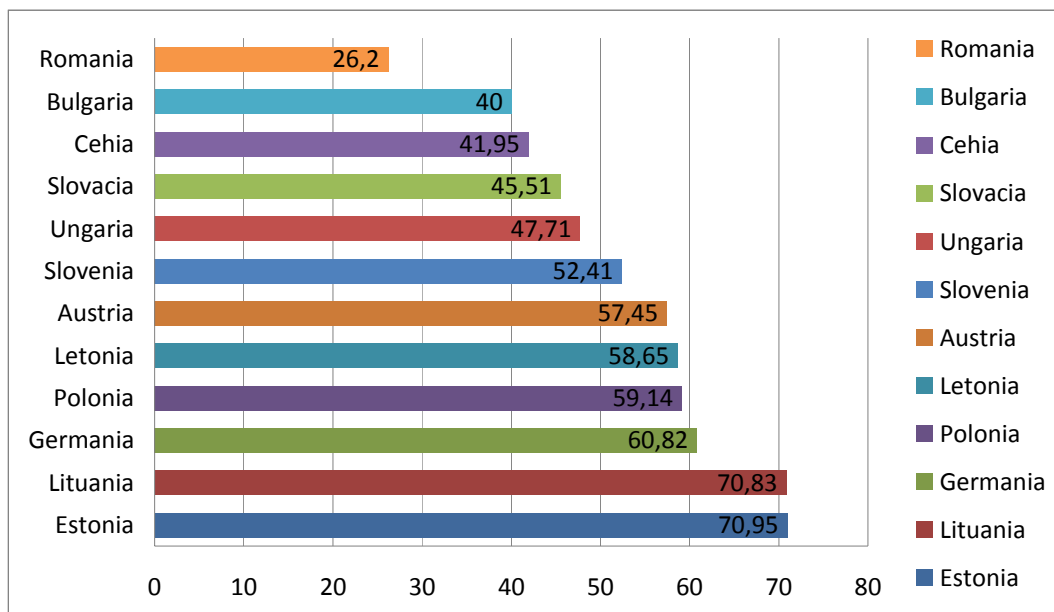
Fondurile structurale și de coeziune, precum și strategiile de alocare ale acestora de către țările membre ale Uniunii, reprezintă elemente esențiale în implementarea politicii de coeziune europeană. Fiecare stat membru a contribuit la formarea bugetului pentru 2007-2013 prin propriile cadre strategice naționale aprobate la nivelul Comisiei Europene, bugetul fiind format din cofinanțări naționale și finanțări europene. Contractele de finanțare sunt semnate de către autoritățile de management și beneficiarii finali.

Când vorbim despre fonduri europene, discutăm despre rate de contractare și rate de plăți efective. Rata de contractare reprezintă raportul dintre valoarea contractelor aprobate și bugetul disponibil pentru perioada 2007-2013, iar rata plăților efective reprezintă raportul dintre sumele efectiv plătite și bugetul disponibil pentru perioada 2007-2013.

³⁸ <http://ec.europa.eu/budget>

³⁹ <http://ec.europa.eu> Propunerea Comisiei Europene privind cadrul financiar multianual 2014- 2020

Figura 3.21 Gradul de absorbție a fondurilor europene în Europa Centrală și de Est – iunie 2013

Sursa: http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/funding/index_en.cfm

Specializarea regională și concentrarea fondurilor europene în Europa Centrală și de Est

Studiul specializării și concentrării regionale are la bază activitățile economice, locul și rolul acestor activități economice atât la nivel regional, cât și la nivel național. În literatura de specialitate se regăsesc studii care abordează această problemă, neexistând însă studii referitoare la concentrarea și specializarea țărilor, respectiv a regiunilor pe fonduri europene.

Conform lui Goschin ș.a. (2009)⁴⁰ specializarea regională exprimă perspectiva teritorială evidențiind distribuția activităților economice, prin compararea cu situația la nivelul țării, în timp ce concentrarea geografică a unei activități economice reflectă distribuția geografică a acesteia.

Cercetarea își propune analiza specializării regionale și a concentrării fondurilor europene în cele 10 țări central și est europene, exceptând Croația care abia a aderat la U.E. în 2013. Vom lua în considerare și Austria și Germania, în primul rând pentru că, geografic, fac parte din Europa Centrală, iar în al doilea rând pentru că sunt țări etalon în Uniunea Europeană, față de care putem să raportăm evoluțiile noilor membrii. Integrarea în Uniunea Europeană a generat numeroase schimbări la nivelul țărilor membre. Studiul urmărește să verifice dacă absorbția fondurilor europene a generat modificări în evoluția PIB, a productivității și a ratei ocupării, în contextul concentrării fondurilor europene pe anumite direcții și a specializării țărilor pe anumite domenii.

⁴⁰ Goschin, Z., Constantin, D.L., Roman, M. și Ileanu, B. (2009). Regional Specialisation and Geographic Concentration of Industries in Romania, South-Eastern Europe Journal of Economics, vol.7, nr.1, pag. 61–76.

Prima etapă a constat în colectarea datelor și informațiilor necesare realizării studiului. Acestea au fost preluate de pe EUROSTAT, corelate și analizate pentru cele doisprezece țări central și est europene (Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, Cehia, România, Slovenia și Slovacia, Austria, Germania). S-au luat în considerare două perioade, 2000-2006 și 2007-2011, ținând cont de faptul că structura cheltuielilor este diferită pe aceste perioade.

A doua etapă a reprezentat-o calcularea indicelui Herfindahl - Hirschman pentru statele din Europa Centrală și de Est, pe fiecare an și categorie de cheltuieli.

Etapa a treia a constat în analizarea rezultatelor obținute și corelarea lor cu situația la nivel european.

În cazul studiului, am ales **indicele Herfindahl-Hirschman** pentru analiză. În acest context, variabilele au devenit:

Pentru indicele Herfindahl-Hirschman:

i reprezintă țara;

j reprezintă categoria de cheltuieli;

X reprezintă cheltuiala (milioane euro sau euro/pers.);

X_{ij} reprezintă cheltuiala (milioane euro sau euro/pers.) pentru categoria de cheltuieli j din țara i ;

X_j reprezintă cheltuiala totală a țărilor (milioane euro sau euro/pers.) pentru o categorie de cheltuieli j ;

X_i reprezintă cheltuiala din țara i pentru toate categoriile de cheltuieli;

g_{ij}^C reprezintă procentajul țării i în totalul cheltuielilor calculat la nivel categoriei de cheltuieli j ;

g_{ij}^S reprezintă procentul categoriei de cheltuieli j în totalul cheltuielilor din țara i ;

H_j^C reprezintă gradul de concentrare a unei categorii de cheltuieli j într-un număr de țări i ;

H_i^S reprezintă gradul de specializare a unei țări i pe un număr de categorii de cheltuieli j .

Orice țară ar trebui să se specializeze în anumite direcții, în care deține avantaje mai mari. Prin extrapolare, țările ar trebui să cheltuiască fondurile europene pe direcțiile care să le aducă cel mai mare avantaj. În ciuda eterogenității mari, se constată că noile state membre ale Uniunii Europene, devin din ce în ce mai apropiate de profilul economic al vechilor state europene.

Din analiza valorilor înregistrate de indicele Herfindahl-Hirschman al concentrării utilizării unei anumite categorii de cheltuieli, calculate pentru perioada 2007 – 2011 în milioane de euro și în euro/pers, sintetizate în Tabelele 3.24, 3.25, se observă că în perioada 2007 – 2009 majoritatea categoriilor de cheltuieli înregistrează valori scăzute ale concentrării, cu excepția cheltuielilor din categoria compensațiilor și U.E. ca partener mondial, acestea din urmă aflându-se la limita superioară a valorilor calculate. Această situație se datorează faptului că doar România și Bulgaria au

beneficiat în această perioadă de compensații din partea UE, ca noi state membre, precum și de regula n+2 a utilizării fondurilor de preaderare.

În perioada 2010 – 2011, se poate observa o uniformizare la un nivel scăzut a concentrării privind utilizarea unor categorii de cheltuieli.

Gradul de concentrare pe categorii de cheltuieli exprimate în euro/pers, maxim calculat de aproximativ 0,5%, este mai mic decât gradul de concentrare pe categorii de cheltuieli exprimate în milioane euro, maxim calculat de aproximativ 0,6%, această situație datorându-se faptului că valoarea cheltuielilor exprimate în euro/pers, la nivelul fiecăruia din cele 12 state, este mai uniformă decât valoarea cheltuielilor efectuate de fiecare stat, exprimate în milioane euro.

Integrarea europeană a generat două tipuri de efecte de localizare: primul în interiorul statelor membre, în care disparitățile regionale s-au adâncit pe măsura creșterii integrării și al doilea, între statele membre, observându-se o diminuare a disparităților pe fondul dispersiei activității economice la nivel comunitar. Aceste efecte confirmă teoriile cauzalității cumulative⁴¹ ale lui Myrdal, Hirschman și Kaldor conform cărora disparitățile inițiale se perpetuează în mod cumulativ prin migrarea factorilor de producție și creșterea schimburilor comerciale.

CAPITOLUL IV - CONTRIBUȚII LA ANALIZA ȘI MODELAREA RELAȚIEI DINTRE CREȘTEREA ECONOMICĂ ȘI PROCESUL INTEGRĂRII

Ținând cont de literatura existentă, această lucrare își propune să analizeze impactul integrării regionale și a fondurilor europene asupra creșterii economice pe o perioadă mai lungă de timp, între 2000-2012, în țările din Europa Centrală și de Est. Am studiat situația pe o perioadă îndelungată pentru a putea observa mai bine efectele reale ale integrării. Mai mult decât atât, lucrarea ia în considerare mai multe variabile, cu scopul de a cuprinde cât mai mulți factori de influență ai creșterii economice. Alegerea variabilelor se bazează pe literatura existentă și este motivată în modelul econometric ales.

În literatura de specialitate (Zaman 2008)⁴² s-a tratat impactul integrării și al fondurilor europene asupra creșterii economice a țărilor central și est europene, pornind de la două supoziții: absorbție totală de 100% a fondurilor europene, și absorbție zero.

Conform lui Zaman, integrarea țărilor din Europa Centrală și de Est (ECE) în Uniunea Europeană ar trebui să le aducă beneficii semnificative. Pe lângă efectele provenind din aderarea la piața internă a U.E. și libera circulație a forței de muncă asupra PIB-ului, absorbția fondurilor europene ar putea ajuta procesul de convergență și de diminuare a decalajelor. Conform estimărilor, pentru perioada 2004-2020, contribuția fondurilor structurale pentru creșterea economică în statele central și est europene ar fi de aproximativ 0,1-0,2 la sută pe an.

⁴¹ Peter Robson, (1998) *The Economics of International Integration*, fourth edition, London, New York, 1998, pag. 240-241.

⁴² Zaman (2008), *Economic effects of CEE countries integration into the European Union*, *Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica "1 Decembrie 1918" University, Alba Iulia*

Realitatea a arătat însă că, în primii ani de integrare, noile state membre ale U.E. au avut o rată scăzută de absorbție a fondurilor structurale, din cauza lipsei de experiență, a dificultăților în dezvoltarea de proiecte eligibile și a cerințelor comunitare în ceea ce privește procedurile de finanțare.

Pentru dezvoltarea analizei am utilizat programul STATA.

Impactul fondurilor europene și al aderării la U.E. asupra creșterii economice, se va analiza prin testarea în paralel a două modele econometrice pentru fiecare variabilă de răspuns (PIB/loc și productivitate). Motivația acestor modele constă în măsurarea efectului fondurilor europene și a aderării la UE, asupra creșterii economice, controlând impactul în timp a factoriilor specifici fiecărei țări, din eșantionul folosit.

Eșantionul este format din țările din Europa Centrală și de Est, integrate în Uniunea Europeană și anume: Cehia, Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, Germania, Austria, Slovacia, Slovenia, Bulgaria, România.

Atunci când se testează modelul cu PIB/loc ca și variabilă dependentă, este inclusă și productivitatea în rândul regresorilor și invers, deoarece literatura de specialitate confirmă că acești indicatori sunt esențiali fiecare în explicarea celuilalt.

Astfel, modelul estimat este:

$$CE_{it} = \beta(FE_{it}, CN_{it}, Productivitate_{it} \text{ sau } PIB(\text{loc})_{it}, \text{\textcircled{S}}omaj_{it}, Infla\text{\textcircled{t}}ie_{it}, Datoria public\text{\textcircled{a}}_{it}, Deficit bugetar_{it}, Venituri bugetare_{it}, Euro_{it}, UE_{it}, trend_{it}, V_{it})$$

Unde:

i – indexează indivizii observații (variabila „țară”)

t – indexează timpul (perioada 2000 – 2012)

CE_{it} – Creșterea economică a țării i în anul t , exprimată prin productivitate sau PIB/locuitor.

FE_{it} – Fondurile europene totale atrase de către țara i în anul t . Datele colectate pentru această variabilă au fost exprimate atât în milioane de euro cât și în euro/pers.

CN_{it} – Contribuție națională la bugetul UE a țării i în anul t . Datele pentru aceasta variabilă sunt de asemenea exprimate în milioane de euro și în euro/pers.

$Productivitate_{it}$ – Productivitatea țării i în anul t . Indicatorul este exprimat în euro pe oră muncită.

$PIB(\text{loc})_{it}$ – PIB pe locuitor al țării i în anul t .

$\text{\textcircled{S}}omaj_{it}$ – Șomajul țării i în anul t .

$Infla\text{\textcircled{t}}ie_{it}$ – Inflația țării i în anul t .

$Datoria public\text{\textcircled{a}}_{it}$ – Datoria publică a țării i în anul t . Datele pentru acest indicator au fost colectate pentru două unități de măsură: milioane de euro și procentaj din PIB.

$Deficit bugetar_{it}$ - Deficitul bugetar al țării i în anul t . Pentru acest indicator de asemenea s-au colectat date atât în milioane de euro cât și procentaj din PIB.

$Venitul bugetar_{it}$ – Venitul bugetar al țării i în anul t . Datele pentru aceasta variabilă sunt colectate pentru aceleași două unități de măsură: milioane de euro și procentaj din PIB.

$Euro_{it}$ – Variabilă binară, cu valoarea 1 dacă țara i în anul t aparține zonei Euro sau 0 dacă nu aparține.

UE_{it} - Variabilă binară, cu valoarea 1 dacă țara i în anul t este membru al Uniunii Europene sau 0 dacă nu este.

$trend_{it}$ – Această variabilă este folosită pentru a testa efectul timpului în modelul estimat, pentru a detecta prezența unui trend. I se atribuie fiecărui an din baza de date folosită (2000-2012) un număr de la 1 la 13.

Alegerea regresorilor de mai sus este bazată pe literatura existentă, cât și pornind de la premisa că aceștia sunt influențați de integrare și influențează creșterea economică.

Pentru această analiză s-a obținut o bază de date longitudinală (panel data), aceiași indivizi (țări) fiind observați pe o perioadă de timp, asupra căreia se vor aplica modele de regresie specifice. În cazul unei serii longitudinale, expunerea modelului este:

$$Y_{it} = \beta_0 + \beta_1 X_{it} + V_{it}$$

unde:

i – indexează indivizii observați

t – indexează timpul

Y_{it} – este variabila dependentă de celelalte variabile (în cazul nostru PIB/loc și productivitatea), sau variabila de ieșire

X_{it} – este un vector de dimensiune k , ce cuprinde regresorii (în baza de date aleasă avem 11 regresori)

β_0 și β_1 - coeficienții de regresie, estimatori (parametrii populației analizate)

V_{it} – eroarea compusă sau marja de eroare în urma estimării

Componenta eroare-compusă, specifică acestui tip de date, este descrisă de formula:

$$V_{it} = a_i + u_{it}$$

Unde:

a_i – reprezintă efectele fixe neobservate. Acest termen captează factorii constanții pe perioada analizată, care nu sunt observați în cadrul modelului testat.

u_{it} – eroare standard.

S-au utilizat două modele:

Modelul cu Efecte Fixe (de aici înainte EF) presupune eliminarea efectelor fixe prin media variabilelor dependentă și independente transversal:

$$y_{it} = \beta_0 + \beta_1 x_{it} + a_i + u_{it}$$

$$\bar{y}_{it} = \beta_0 + \beta_1 \bar{x}_{it} + \bar{a}_i + \bar{u}_{it}$$

$$\rightarrow \tilde{y}_{it} = \beta_1 \tilde{x}_{it} + \tilde{u}_{it}$$

Modelul cu Efecte Aleatoare (de aici înainte EA) se bazează pe ipoteză conform căreia regresorii nu sunt corelați cu efectele fixe, iar termenul compus al erorii are media 0 și variația constantă.

Dacă avem bănuiala că diferențele între entități au o influență asupra variabilei dependentă, atunci trebuie să utilizăm modelul cu efecte aleatoare.

Acest model este preferabil modelului EF deoarece se obțin probabilități ale testului t mai bune și prin urmare estimatori mai eficienți.

Astfel, situația centralizată a testului Levin-Lin-Chu pentru testarea existenței rădăcinilor unitare în baza noastră de date este următoarea:

Tabelul 4.4 Valoarea-p a testului Levin-Lin-Chu pentru rădăcini unitare (unit roots)

Ho: Panels contain unit roots (panelul conține rădăcini unitare)	
Variabila testată	p-value
Log PIB/loc	0.0000
PIB/loc	0.0226
Productivitate	0.0090
Fonduri europene totale (mil. Euro)	0.5827
Fonduri europene totale D1 (mil. Euro) (prima diferențiere aplicată)	0.9997
Fonduri europene totale D2 (mil. Euro) (a doua diferențiere aplicată)	0.0007
Fonduri europene totale (euro/pers)	0.0241
Contribuție națională (mil. Euro)	0.9843
Contribuție națională D1 (mil. Euro) (prima diferențiere aplicată)	1.0000
Contribuție națională D2 (mil. Euro) (a doua diferențiere aplicată)	1.0000
Contribuție națională D3 (mil. Euro) (a treia diferențiere aplicată)	0.1042
Contribuție națională D4 (mil. Euro) (a patra diferențiere aplicată)	0.0000
Contribuție națională (euro/pers)	0.0487
Inflație	0.0000
Șomaj	0.0000
Datoria publică (mil euro)	1.0000
Datoria publică D1 (mil euro) (prima diferențiere aplicată)	0.4553
Datoria publică D2 (mil euro) (a doua diferențiere aplicată)	0.0000
Datoria publică (%PIB)	0.0093
Deficitul bugetar (mil. Euro)	0.0000
Deficitul bugetar (%PIB)	0.0000
Venitul bugetar (mil. Euro)	0.0385
Venitul bugetar (%PIB)	0.0002

Sursă: prelucrare proprie date în STATA

În concluzie, pentru variabilele fonduri europene totale, contribuție națională și datoria publică (toate exprimate în milioane de euro) baza de date inițială prezintă rădăcini unitare. În consecință, acestor variabile li s-a aplicat prima diferențiere. Au fost aplicate diferențieri până când valoarea p a scăzut sub nivelul de 5%. Pentru variabilele fonduri europene și datoria bugetară sunt necesare două diferențieri, iar pentru variabila contribuții naționale patru diferențieri. Fiecare diferențiere aplicată conduce la pierderea a 12 valori din populație. Drept urmare, se va prefera

considerarea modelelor ce nu includ variabilele diferențiate. Cu toate acestea, sunt testate modele incluzând și aceste variabile pentru a identifica specificația cu semnificația econometrică cea mai mare.

Pentru testarea Impactului fondurilor europene atrase, ca urmare a integrării regionale, asupra creșterii economice, modelul estimat testat cu Efecte Fixe și Efecte Aleatoare este:

$$CE_{it} = \beta_0 + \beta_1 FE_{it} + \beta_2 CN_{it} + \beta_3 W_{it} / PIB(loc)_{it} + \beta_4 \text{\textit{Șomaj}}_{it} + \beta_5 \text{\textit{Inflație}}_{it} + \beta_6 \text{\textit{Datoria publică}}_{it} + \beta_7 \text{\textit{Deficit bugetar}}_{it} + \beta_8 \text{\textit{Venituri bugetare}}_{it} + \beta_9 \text{\textit{Euro}}_{it} + \beta_{10} UE_{it} + \beta_{11} \text{\textit{trend}}_{it} + V_{it}$$

Noi suntem interesați în acest caz de β_1 - coeficientul impactului fondurilor europene atrase asupra creșterii economice.

Au fost realizate mai multe variante de modele, atât cu efecte fixe cât și cu efecte variabile, variabilele utilizate fiind exprimate în două unități de măsură (euro și procent din PIB). S-a urmărit identificarea celui mai bun model statistic, cu semnificația statistică cea mai mare, pentru explicarea creșterii economice exprimate atât prin PIB/loc cât și prin productivitate, în care valoarea lui p să fie cât mai aproape de zero pentru cât mai multe din variabilele dependente utilizate.

Pentru impactului fondurilor europene atrase asupra creșterii economice, exprimat prin PIB/loc, modelul cu cele mai multe variabile semnificative statistic, în care valoarea lui p este cât mai aproape de 0 pentru cât mai mulți regresori, este modelul cu Efecte Aleatoare nr.4.

Deși și celelalte variabile sunt semnificative statistic, doar productivitatea și venitul bugetar afectează pozitiv PIB/loc, creșterea cu o unitate a acestor indicatori conducând la o creștere de 5.17765%, respectiv 1.99078% a PIB-ului pe locuitor. De asemenea, trendul este pozitiv, PIB-ul pe locuitor crescând în perioada analizată.

După cum ne așteptam, inflația, șomajul, datoria publică și deficitul bugetar afectează negativ PIB pe locuitor. Astfel, se obține o scădere a PIB-ului de 1.42425% la o creștere cu o unitate a inflației, iar șomajul afectează PIB pe locuitor cu -1.58811%. Creșterea deficitului bugetar și a datoriei bugetare cu câte o unitate conduce la scăderea PIB-ului pe locuitor cu 2.46653% și respectiv cu 0.60792% în medie.

Contribuția națională și apartenența la zona euro sunt variabile ne semnificative statistic în cadrul acestui model, valoarea lui p fiind peste nivelul maxim de 5%.

CAPITOLUL V - CONCLUZII ȘI DIRECȚII DE DEZVOLTARE

Dorința de aderare a țărilor din Europa Centrală și de Est la Uniunea Europeană a avut la bază diverse motive, specifice fiecărei țări, însă motivele economice au fost considerate primordiale celor politice și sociale.

Uniunea Europeană, se manifestă ca o instituție supranațională care stabilește direcții și politici generale în scopul atingerii unor obiective comune. Aceasta are ca scop găsirea unor soluții de restabilire sau menținere a echilibrului la toate nivelurile în

țările membre, impunând îndeplinirea unor standarde reflectate și în criteriile de convergență.

Modelul Uniunii Europene presupune realizarea creșterii economice prin integrarea economiilor țărilor membre și reducerea disparităților. Un punct slab al acestui model este că anumite politici sunt adaptate pentru statele dezvoltate, și nu dau aceleași randamente în cazul noilor țări membre, cu economii mai puțin dezvoltate. Echilibrul economic este important, deoarece stimulează performanța care conduce la creștere economică.

Impactul integrării europene asupra procesului de creștere economică a fost și este larg dezbătut în literatura de specialitate. Integrarea poate produce modificări la nivel macroeconomic dar și microeconomic, având consecințe importante asupra multor indicatori economici în țările membre. Conform aspectelor teoretice este de așteptat ca procesul de integrare să determine și efecte negative. Astfel, noile state membre trebuie să asigure un standard de viață comparativ cu cel din vechile state ale UE, care beneficiază de o productivitate a muncii ridicată, un PIB pe locuitor mare, dar și de costuri mai mari ale forței de muncă.

Existența unei vaste literaturi de specialitate mi-a permis să realizez o analiză a teoriilor de dezvoltare regională și a celor de creștere economică, plasate în contextul general al teoriei dezvoltării economice. Scopul avut în vedere a fost observarea evoluției în timp a proceselor de creștere, în funcție de context, de evoluția societăților și economiilor. Am observat că în ciuda unor schimbări majore pe termen scurt, tendințele creșterii pe termen lung suferă evoluții minore iar disparitățile economice tind să persiste. De cele mai multe ori, motivele economice sunt considerate cele mai importante, dar importanța lor relativă variază, de la țară la țară.

Uniunea Europeană trebuie să depășească criza actuală și să reducă șomajul și sărăcia în toate țările membre. Pentru ca Europa să reușească, este necesar ca toți actorii europeni, naționali, regionali și locali să își cunoască și să își îndeplinească bine rolul. Politica de coeziune trebuie să aibă în continuare un rol decisiv, pentru a garanta o creștere durabilă promovând în același timp dezvoltarea uniunii și a regiunilor europene printr-o reducere a disparităților regionale.

Atragerea și absorbția fondurilor europene conduce fără îndoială la o creștere a consumului, a activităților comerciale și a economiei în ansamblu. Totuși, nu trebuie pierdută din vedere eficientizarea și utilizarea fondurilor alocate de fiecare guvern, astfel încât să se asigure maximizarea impactului economic.

În ultimul timp se discută despre absorbția fondurilor europene și de procentul atras. Problema nu ține neapărat de cât am atras, deși este important și cuantumul, ci ține de modul în care folosim acest procent, cât de bine orientăm aceste fonduri în raport cu nevoile specifice țărilor și cetățenilor.

Pe parcursul lucrării, unul din obiectivele centrale a fost analiza specializării regionale și a concentrării fondurilor europene prin calcularea indicelui Herfindahl-Hirschman. Am adaptat acest indice, reușind să calculez concentrarea și specializarea fondurilor europene în țările central și est europene. Metodologia a presupus stabilirea eșantionului format din Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, Cehia, România, Slovenia și Slovacia, Austria și Germania, preluarea datelor necesare de la instituțiile europene, luarea în considerare a două perioade 2000-2006 și 2007-2011

care corespund celor două cadre financiare multianuale și calcularea indicelui Herfindahl-Hirschman pentru cele 12 state din Europa Centrală și de Est, pe fiecare an și categorii de cheltuieli.

Rezultatele obținute în urma aplicării metodologiei pot fi rezumate astfel:

- În perioada 2004 – 2006, după aderarea la Uniunea Europeană a Cehiei, Estoniei, Letoniei, Ungariei, Poloniei, Sloveniei și Slovaciei, se poate observa o scădere a specializării acestor țări pentru anumite categorii de cheltuieli. Această evoluție a specializării se datorează faptului că țările, după aderare, au căpătat acces la mai multe proiecte și programe europene, diversificându-și spectrul cheltuielilor și în alte domenii.
- Cheltuielile pentru politica agricolă comună, politica de reformă structurală, politica internă se află la limita superioară a valorilor calculate, ceea ce arată că aceste activități au un nivel mai mare de concentrare, prin comparație cu celelalte categorii de cheltuieli cuprinse în studiu.
- În perioada 2007 –2011 majoritatea țărilor, cu excepția Bulgariei și României, au un grad crescut de specializare pe o anumită categorie de cheltuieli, în special pentru Creștere durabilă și Conservarea și gestionarea resurselor naturale. Bulgaria și România, fiind noi state membre în cadrul UE, au reușit să utilizeze mai puține fonduri europene, acestea fiind dispersate în cadrul tuturor categoriilor.
- Țările ar trebui să se specializeze în anumite direcții, în care dețin avantaje mai mari, utilizând fondurile europene în domenii care să le maximizeze avantajele.
- În ciuda eterogenității mari, se constată că noile state membre ale Uniunii Europene, devin din ce în ce mai apropiate de profilul economic al vechilor state europene.

Actuala criză economică mondială a demonstrat necesitatea reconfigurării modelelor de creștere economică și adaptarea politicilor economice la noile cerințe internaționale. Integrarea europeană influențează creșterea economică, dar presupune și un timp îndelungat de realizare a convergenței, mai ales dacă între țări există diferențe mari de dezvoltare.

Chiar dacă mai multe articole au tratat aceeași temă a efectelor integrării asupra creșterii economice și au obținut un impact pozitiv, lucrarea de față și-a propus să îmbunătățească analiza luând în considerare impactul fondurilor europene asupra integrării economice.

Fondurile europene reprezintă un indicator important pentru economia europeană actuală, ținând cont de trendul din ultimii douăzeci de ani. Prin urmare, utilizarea acestora în cadrul modelului este de o importanță deosebită, având în vedere relevanța lor economică.

Cea mai importantă contribuție la această lucrare o reprezintă analiza relației dintre creșterea economică și procesul integrării, prezentată într-un model care îmbină atât datele și analiza statistică, cât și analiza econometrică.

Ipoteza de la care am plecat se referă la impactul pozitiv sau negativ al fondurilor europene asupra creșterii economice. Ca element de noutate, am analizat impactul aderării la U.E. și a fondurilor europene atrase (în proporții reale) asupra creșterii economice, exprimat prin PIB pe cap de locuitor sau productivitate. În vederea validării acestor ipoteze de lucru, am realizat următoarea metodă de lucru:

- Am ales un eșantion format din Bulgaria, Estonia, Letonia, Lituania, Ungaria, Polonia, Cehia, România, Slovenia și Slovacia, Austria și Germania
- Am stabilit categoria de indicatori economici relevanți acestui studiu
- Au fost preluate și prelucrate date statistice aferente indicatorilor aleși, de la instituții europene de profil pe o perioadă de 12 ani, datele pentru anul 2012 fiind previzionate.
- Am ales programul STATA pentru rularea ipotezelor, utilizând două modele: modelul efectelor fixe(elimină influența factorilor neobservabili, invariabili în timp asupra coeficienților estimați) și modelul efectelor aleatoare(elimină influența factorilor variabili în timp asupra coeficienților estimați)

Pentru această analiză am obținut o bază de date longitudinală (panel data), asupra căreia am aplicat modele de regresie specifice.

Ca variabile explicative am utilizat factori semnificativi dovediți empiric că influențează creșterea economică cum ar fi PIB/loc în euro, productivitate în euro/oră lucrată, fonduri europene atrase în mil. euro, și euro/pers, contribuție națională în mil. euro, și euro/pers, inflația, șomajul, datoria publică în euro, datoria publică ca procent din PIB, deficit bugetar euro și ca procent din PIB, venituri bugetare în euro și ca procent din PIB, apartenența la zona euro și apartenența la U.E.

Rezultatele modelării econometrice corespund ipotezelor formulate anterior, dar aduc și noutăți referitoare la modul în care fondurile europene contribuie la creșterea economică a noilor state membre ale Uniunii Europene. Este relevant să menționez faptul că până la acest moment nu s-au efectuat studii despre contribuția fondurilor europene efectiv atrase la creșterea economică.

În cazul analizării impactului fondurilor europene atrase asupra creșterii economice, exprimat prin PIB/locuitor, am obținut un impact pozitiv destul de scăzut al fondurilor europene atrase, exprimate în euro/persoană, asupra PIB-ului pe locuitor, creșterea fondurilor atrase cu o unitate conducând la creșterea cu 0.04796% a PIB-ului pe locuitor în medie.

Impactului integrării regionale, asupra creșterii economice, exprimat prin PIB/locuitor, este de 23.98819%. Se observă în acest model impactul foarte puternic al integrării regionale, comparativ cu impactul destul de scăzut al fondurilor UE asupra creșterii economice.

După cum ne așteptam, inflația, șomajul, datoria publică și deficitul bugetar afectează negativ PIB pe locuitor, contribuția națională și apartenența la zona euro fiind variabile ne semnificative statistic în cadrul modelului testat.

În concluzie, observăm că atragerea fondurilor europene conduce la o creștere a PIB-ului pe locuitor, dar scăzută. Fondurile europene nu au contribuit major la creșterea eficienței muncii, ceea ce ne face să credem că acestea au fost direcționate greșit, ineficient. Se impune astfel elaborarea și validarea unor metode care să permită creșterea eficienței utilizării fondurilor europene asupra regiunilor și a altor subdiviziuni teritoriale. Poate tocmai de aceea, pentru a remedia această situație, în cadrul financiar multianual 2014 - 2020, în scopul creșterii productivității, Uniunea Europeană a direcționat o bună parte din fonduri spre cercetare.

Am constatat și că aderarea la U.E. a condus la o creștere vizibilă a PIB/locuitor, acest rezultat reliefând faptul că în cadrul regiunii există și alți factori, în

afara fondurilor europene, care conduc la creștere economică. Identificarea acestor cauze posibile ale creșterii economice impune introducerea unor variabile noi, de natura factorilor politici, sociali, organizaționali, în cadrul unor viitoare modele.

Fondurile europene, mai bine spus absorbția acestora, a avut mai mari sau mai mici asupra unei țări, în funcție de direcțiile naționale prioritare stabilite. Fondurile europene au impulsivat atât investițiile naționale cât și cele internaționale, ceea ce a generat o sporire a locurilor de muncă, a veniturilor și implicit a consumului, efectele fiind însă mai mult sau mai puțin vizibile în regiunile mai puțin dezvoltate. Pentru a maximiza impactul utilizării fondurilor europene ar trebuie ca țările și regiunile să se concentreze asupra unui număr mai mic de priorități în funcție de valoarea finanțării europene. Astfel, statele și regiunilor care primesc o finanțare mai mică ar trebui să aloce întreaga finanțare disponibilă pentru două sau trei priorități, în timp ce țările care primesc un sprijin financiar mai mare, pot selecta mai multe direcții de dezvoltare. Anumite priorități ar trebui să fie obligatorii la nivelul tuturor statelor membre. Mai mult, ar fi necesară efectuarea unei evaluări a impactului investițiilor efectuate din fondurile atrase, după finalizarea proiectelor, acest lucru putând facilita transparența la nivelul U.E. și îmbunătățirea calității proiectelor finanțate din fonduri europene.

Trebuie ținut cont de faptul că instrumentele structurale nu au reușit să contracareze efectele crizei financiare globale asupra economiei statelor membre ale U.E, indiferent de vechimea acestor state în uniune, de gradul de dezvoltare economică sau de direcțiile de dezvoltare alese la nivel național, un aspect negativ al instrumentelor structurale și implicit al programelor operaționale fiind acela că în momentul adoptării și dezvoltării acestea nu s-au prevăzut în cadrul lor măsuri de combatere sau atenuare a efectelor unei crizei financiare.

Se impune în viitor o nouă abordare, una centrată pe rezultate, pe cuantificarea potențialului efectelor de creștere ale diferitelor forme de investiții (infrastructură, cercetare-dezvoltare acumulări de capital uman). Pentru aceasta, trebuie făcute simulări macro și micro economice în care să se observe impactul potențial al fondurilor structurale și de coeziune în convergența și creșterea economică atât la nivel național cât și european.

Unul dintre motivele pentru care fondurile europene au un impact atât de scăzut asupra creșterii economice este acela că acestea nu sunt folosite la întregul lor potențial, gradul lor de absorbție fiind sub așteptări în cadrul mai multor țări. Alte motive ar fi că sunt alocate ineficient, sunt prost gestionate sau sunt utilizate pentru investiții cu impact minor.

Alte contribuții ale autorului complementare celor prezentate anterior sunt:

- Structurarea cunoștințelor referitoare la conceptele de creștere și integrare economică prin parcurgerea unei vaste bibliografii care însumează peste 150 de articole și studii de specialitate care mi-a permis prezentarea celor mai relevante lucrări la nivel teoretic privind factorii determinanți ai creșterii și integrării economice, respectiv a modelelor de creștere și integrare economică
- Analiza comparativă a diferitelor niveluri de dezvoltare a țărilor central și est europene din punct de vedere al indicatorilor economici și din punctul de vedere al competitivității

- Furnizarea unor rezultate din analiza comparativă a gradelor de absorbție a fondurilor europene în țările din Europe Centrală și de Est
- Elaborarea pe baza modelării econometrice a unor propuneri privind o mai bună utilizare și direcționare a fondurilor europene

Direcții viitoare de cercetare

- Elaborarea și validarea unor metode care să permită creșterea eficienței utilizării fondurilor europene asupra regiunilor și a altor subdiviziuni teritoriale
- Aplicarea prezentului model la nivelul subcategoriilor de cheltuieli
- Extinderea cercetării concentrării de la categorii principale de cheltuieli, la domenii de cheltuieli, pentru țările din Europa Centrală și de Est (ECE 12)
- Introducerea unor variabile noi în cadrul modelelor testate, cum ar fi factori politici, sociali și instituționali, care influențează integrarea și creșterea economică, dar sunt mai greu de cuantificat.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Adam Smith, (2011), *Avuția națiunilor*, Ed. Publică, București
2. Balassa, B. (1961), *The Theory of Economic Integration*. Homewood, Ill. Irwin
3. Baldwin, R., R. Forslid, P. Martin, G.I.P. Ottaviano, F. Robert-Nicoud (2003). *Economic Geography and Public Policy*
4. Bhagwati, J. (2004). *In Defense of Globalization*
5. Bradshaw, T.K., Blackley, E.J. (1999), *What Are 'Third Wave' State Economic Development Efforts? From Incentives to Industrial Policy*", în *Economic Development Quarterly*, vol. 13(3)
6. Bun, M., and F. Klaassen (2007). *The euro effect on trade is not as large as commonly thought*. *Oxford Bulletin of Economics and Statistics* 69 (4): 473-496
7. Câmpeanu, V, Albu, C, *Performanțe economice în țările central și est europene în primul an de lărgire spre est a UE și perspective în 2005-2006*, raport IEM, București, 2005
8. Christiane Krieger-Boden, Rudiger Soltwedel (2010). *European Economic Integration in Econometric Modelling – Concepts, Measures and Illustration*, Working Papers, Kiel Institute for World Economy, No.1661
9. Constantin, D.L. și Dimian G. C.(2007) *Competitivitatea regiunilor din Romania în contextual integrării în Uniunea Europeană*, *Jurnalul Economic*, nr. 24
10. Czamanski S, (1964), *A model of urban growth*, *Papers of the Regional Science Association* 13,pg. 177-200
11. Daniel Peptenatu, Cristian Draghici, Andreea-Loreta Cepoiu (2005). *Geografie Economică Mondială, Seminar și Lucrari practice*, Editura Universitară, București
12. Daniela-Luminița Constantin (2010), *Economie Regională. Teorii, modele, politici*. Ed. ASE, București
13. David Friedman, *The Machinery of Freedom* 1973, revised 1989 Open Court
14. David Ricardo, 1817 (1959), *Despre principiile economiei politice și impunerii*, Ed.Academiei, vol.1 din *Opere Alese*
15. Dixon R. J. and Thirlwall A. P. (1975), *A model of regional growth rate differences on kaldorian lines*, *Oxford economic papers*, no.27, p 201-214
16. Domar E. David (1957), *Essays in the Theory of Economic Growth*, Oxford University Press, New York
17. Dornbusch R., (1976), *Expectations and Exchange Rate Dynamics*, *The Journal of Political Economy*
18. Dorruci, E., S. Firpo, M. Fratzscher, F.P. Monelli (2002). *European Integration:*

- What Lessons for other Regions? The Case of Latin America. ECB Working Paper 185. Frankfurt: European Central Bank.
19. Francois Perroux, (1964). *Economic Space: Theory and Applications*, the M.I.T. Press, Cambridge
 20. Friedmann, J. (1966), "Regional Development Policy". Boston: MIT Press.
 21. Fujita, M., P. Krugman and A.J. Venables (1999). *The Spatial Economy: Cities, Regions and International Trade*
 22. Gwartney, J., and R. Lawson (2006). *Economic Freedom of the World: 2006 Annual Report*. Vancouver: The Fraser Institute. Data retrieved from <http://www.freetheworld.com>
 23. H. Richardson, (2000) *Regional and Urban Economics*, Pitman Publishing Ltd., London, p. 228
 24. Hallet, M. (2000). *Regional Specialization and Concentration in the EU*, Economic papers, nr. 141.
 25. Jan Tinbergen, (1965). *International Economic Integration*, Elsevier Publishing Company, Amsterdam
 26. Joseph Schumpeter, (1942), *Capitalism, Socialism and Democracy*, New York: Harper & Brothers,
 27. Kaldor N. (1957), *A Model of Economic Growth*, Economic Journal
 28. Keynes John Maynard, (1936), *General Theory of Employment, Interest and Money*, Palgrave MacMillan, Cambridge University Press
 29. Krugman P. (1994), *Competitiveness a dangerous obsession*, Foreign Affairs, Vol. 73, nr.2
 30. Kuznets, S. (1955), *Economic Growth and Income Inequality*, American Economic Review, vol.45
 31. Leontief, Wassily W. (1966) *Input-Output Economics*. New York: Oxford University Press, p. 223-257
 32. Limão, Nuno, Anthony Venables (2001). *Infrastructure, geographical disadvantage, and transport costs, and trade*. The World Bank Economic Review 15(3): 451-479.
 33. M.C.J. Caniels, B. Verspagen, (1999), *The effects of economic integration on regional growth, an evolutionary model*
 34. Michael Porter, *The Competitive Advantage of Nations*, 1990). Porter, M., "Avantajul concurențial", editura Teora, București, 2001
 35. Moga L.M. (2013), *Creșterea eficienței utilizării informației economico-financiare în fermele agricole*. Cazul Regiunii de dezvoltare Sud Est, Ed. ASE București
 36. Molle, W., (1996) *The Regional Economic Structure of the European Union: an Analysis of Long-Term Developments*, Editura Physica-Verlag: Heidelberg
 37. Myrdal, G. (1957), *Economic Theory and Under-developed Regions*, London:

Methuen & Co Ltd

38. Page, W., Infrastructure Investment & Economic Growth, Finance and Central Services Division, Scottish Executive, 2005
39. Paul Krugman, Maurice Obstfeld, (1995). "Economie Internationale", De Boeck Universite
40. Perroux F.(1948), Esquisse d'une théorie de l'économie dominante. Économie appliquée
41. Peter Robson, (1998) The Economics of International Integration, fourth edition, London, New York, pag. 240-241
42. Porter, M. (1996), Competitive Advantage, Agglomeration Economies, and Regional Policy", in International Regional Science Review, vol. 19
43. Romer P.(1986). Increasing Returns and Long-run Growth, Journal of Political Economy, Vol.94
44. Rys, V., Transition Countries of Central Europe Entering the European Union: Some Social Protection Issues, International Social Security Review, 52, 2-3:177-189, 2001
45. Sala-i-Martin, X. et al., The Global Competitiveness Index: Measuring the Productive Potential of Nations WEF, The Global Competitiveness Report 2007-2008
46. Solow M. Robert(1956) A Contribution to the Theory of Economic Growth, The Quarterly Journal of Economics, Vol. 70, pp. 65-94
47. Traistaru, I., P. Nijkamp, S. Longhi (2002). Regional specialization and concentration of industrial activity in accession countries. ZEI policy paper : B ; 16/2002. Bonn.
48. Trăistaru, I., Nijkamp, P. și Longhi, S. (2002). Regional Specialization and Concentration of Industrial Activity in Accession Countries, Working paper, Center for European Integration Studies
49. Zaman Gh. (2008), Economic effects of CEE countries integration into the European Union, [Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica](#)"1 Decembrie 1918" University, Alba Iulia

Publicații

*** IMF, World Economic Outlook

***Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene – art.2

***Propunerea Comisiei Europene privind cadrul financiar multianual 2014- 2020

***Cambridge Econometrics, University of Cambridge și ECORYS-NEI (2003), A Study on the Factors of Regional Competitiveness. A final report for The European Commission Directorate-General Regional Policy,

*** ECORYS-NEI (2001), International Benchmark of the Regional Investment

Climate in Northwestern Europe, 2001

***European Commission (2001), Second Report on Economic and Social Cohesion

***Global Competitiveness Index 2012-2013, World Economic Forum IER,
„Competitivitatea economiei românești: ajustări necesare pentru atingerea obiectivelor
Agendei Lisabona”, Studii de strategie și politici, 2006

***WEF, The Global Competitiveness Report 2012-2013

Surse internet

***www.ec.europa.eu

***<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

***http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/fonds/pdf/annexe

***<http://ec.europa.eu> Propunerea Comisiei Europene privind cadrul financiar
multianual 2014- 2020

***http://ec.europa.eu/budget/figures/interactive/index_en.cfm

***http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/glance/budget_glance_ro

***http://ec.europa.eu/economy_finance/international/enlargement/index_ro.htm

***http://ec.europa.eu/regional_policy - Fondurile Structurale europene - O politică de
solidaritate

***<http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

***<http://eufinartare.info/politica-coeziune.html>

***http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement - Agenda 2000: for a stronger
and wider Union

***[http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/2004_and_2007_enlargement/i
ndex_ro.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/enlargement/2004_and_2007_enlargement/index_ro.htm)

***[http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/l
60013_en.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/regional_policy/provisions_and_instruments/60013_en.htm)

***<http://wefo.wales.gov.uk/programmes/20002006>

***www.ier.ro - Politica de dezvoltare regională

***www.insse.ro - Venitul national brut

***<http://www.oecd.org/competition>

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE ȘI SUSȚINUTE

A. Lucrări publicate

În baze de date internaționale

1. **“Romania’s Competitiveness and Competitive Position in Global Context”**, Lucrare publicată în volumul Annals of “Dunarea de Jos” University of Galati Fascicle I. Economics and Applied Informatics, Years XVIII – no2/2012, ISSN 1584-0409, pag 115-122 (2012)
2. **“EU Regional Policy. Realities and Perspectives on the Absorption of European Funds”**, Lucrare publicată în volumul Annals of “Dunarea de Jos” University of Galati Fascicle I. Economics and Applied Informatics, Years XVIII – no2/2012, ISSN 1584-0409, pag 97-102 (2012)
3. **“Economic Growth and European Funds Absorption in Central and Eastern European Countries”**, Lucrare publicată în volumul 9 nr.4 (2013) al Acta Universitatis Danubius Œconomica , pag 177-185, Print ISSN: 2065-0175, Online ISSN: 2067 – 340X
4. **“European integration, financial resources and the absorption of European funds in Central and Eastern European Countries”**, Lucrare publicată în Analele Universității Dunărea de Jos Galați, Fascicola 1, nr.2 (2013), pag 33 - 38, ISSN: 1584-0409

La conferințe internaționale în străinătate

5. **“Transport supply and degree of mobility evaluation in Romania - compared to some European countries”** , Lucrare publicată în volumul Conferinței Internaționale “Knowledge, Economy and Management” (CKEM2010) din Istanbul, Turcia, pag 87-95 (28.10 – 31.10.2010)
6. **“Romania’s fishing policy competitiveness in European integration context”** Lucrare publicată în volumul Conferinței Internaționale “Development, Energy, Environment, Economics”, din Puerto de la Cruz, Tenerife, Spania, pag. 272-275 (30.11-02.12.2010)
7. **“Perspectives on the Asian Tigers Economies”**, Lucrare publicată în volumul Conferinței Internaționale NICOM 2011 –“Managing in Turbulent Times Creativity, Innovation, Entrepreneurship, Leadership & Learnings”, Institute of Management, Nirma University, Ahmedabad, India, pag. 24-32 (06.01 – 08.01. 2011)

La conferințe internaționale în țară

8. **“Realities and perspectives regarding European Regional Policy”**, Lucrare prezentată la XII-th Annual International Conference “Risk in Contemporary Economy”, din cadrul Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea Dunărea de Jos din Galați (28-29.10.2011)
9. **“Competitiveness of Romanian agriculture after EU accession”**, Lucrare prezentată la XIII-th Annual International Conference “Risk in Contemporary

Economy”, din cadrul Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea Dunărea de Jos din Galați (26-27.10.2012)

10. **“Romania's competitiveness and competitive position”**, Lucrare prezentată la XII-th Annual International Conference “Risk in Contemporary Economy”, din cadrul Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea Dunărea de Jos din Galați (26-27.11.2010)

B. Lucrări comunicate la conferințe

Naționale

11. **“European integration, financial resources and the absorption of European funds in Central and Eastern European Countries”**, Lucrare prezentată la Conferința Științifică a Școlilor Doctorale din Universitatea Dunărea de Jos Galați, Ediția 1 – 2013. (16-17.05.2013)

Internaționale

12. **“The sustainable development of balneary tourism in Europe”**, Lucrare susținută la Conferința Internațională 17th IBIMA Conference on Creating Global Competitive Economies, Milano, Italia (14-15.11.2011)

C. Proiecte

Proiecte de cercetare internaționale

1. Proiect internațional WSNfish - PN II Capacități Modulul III, Cooperări bilaterale - China, nr. 508/22.03.2011 cu titlul “Metode inteligente bazate pe tehnologia wireless sensor network pentru managementul calității în acvacultura ”
2. Proiect internațional Capacități Modulul III, Cooperări bilaterale - China, nr. 623/01.01.2013 cu titlul “Tehnologii inteligente bazate pe senzori pentru procesarea informațiilor destinate managementului calității în lanțul de frig al produselor piscicole”

Proiecte internaționale support pentru cercetare

3. Acțiune COST Science in Society, nr. IS1004 /02.12.2010 cu titlul „WEBDATANET: web-based data-collection – methodological challenges, solutions and implementations”
4. Acțiune COST Science in Society, nr. IS1102 din 17/05/2011 cu titlul „Social Services, Welfare State and Places. The restructuring of social services in Europe and its impacts on social and territorial cohesion and governance ”

Proiecte europene

5. POSDRU 86/1.2/S/63951 cu titlul „Dezvoltarea și implementarea unui program pilot integrat pentru creșterea accesului la învățământul superior pentru persoanele cu dezabilități ”
6. POSDRU 92/3.1/S/62459 cu titlul „Formare și asistență în domeniul managerial – antreprenorial pentru mici și viitori întreprinzători, manageri și angajați din cadrul IMM-urilor din regiunile Nord-Est, Nord-Vest, Centru și Sud-Est - ANTREP”